XX. ročník, 17. február 2010, č. 4

Dvojtýždenník o nových knihách

cena 0,35 €

KNIŽNÁ REVUE

www.litcentrum.sk

BUDEM SA BAVIŤ SPOLU S ČITATEĽMI

„Čo si môže človek viac priať, ako robiť knihu so synom? Martin je skvelý, pracovitý, rozhľadený. Zanietený. Nebyť jeho, myslím, že by som sa postupne zamotal do uzavretého kruhu vlastnej, starnúcej generácie, neznesiteľnej večným spomínaním. Odhaľuje mi očarujúco iný pohľad, na aký som nebol zvyknutý. Rád by som na tomto svete ešte chvíľu s Maťkom šantil na ďalších projektoch.“

Rozhovor s básnikom a prozaikom Erikom Jakubom Grochom nájdete na strane 11.

Z OBSAHU

03 Jaroslav ŠRANK: Nesamozrejmá poézia
04 Fernando MORAIS: Mág
Toni MORRISONOVÁ: Milosrdenstvo
05 Miniromány
Rasťo PIŠKO: Hačava
Andrej HABLÁK: Leknín
Barbora KARDOŠOVÁ: Sladko v ústach
Berco TRNAVEC: Krotenie klaunov
08 Atik RAHIMI: Kameň trpezlivosti
09 Prvá slovenská manga knižnica
12 Rozhovor s autorom literatúry faktu Slavom KALNÝM

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

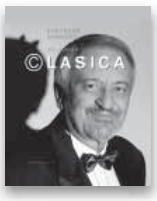

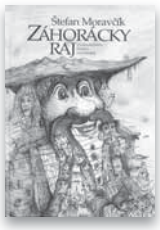

KNÍHKUPECTVO BYSTRICKÝ
KÁTOVSKÁ 49, 908 51 HOLÍČ
TEL.: 034/6683 524

Slovenské:

1. Š. Moravčík: Záhorácky raj – Vydavateľstvo MS
2. S. Okrucký: 70 rokov © LASICA – Marenčin PT
3. Povesti slovenských hradov a zámkov 2 – Nestor

Zahraničné:

1. P. Hoffman: Ľavá ruka Boha – Ikar
2. J. Lindseyová: Môj milý darebák – Ikar
3. T. Vujity: Útek z pekla – Talentum

KNÍHKUPECTVO BENELIBRI
MURÁNSKA 382, 050 01 REVÚCA
TEL.: 058/7325 342

Slovenské:

1. K. Gillerová: Miluj ma navždy – Slovenský spisovateľ
2. M. Hlušíková: Neznášam, keď ma hladkajú po hlave – Vydavateľstvo MS
3. P. Hirax Baričák: Sekundu pred zbláznením – Hladohlas

Zahraničné:

1. D. Lehane: Prekliaty ostrov – Tatran
2. S. Meyerová: Zatmenie – Tatran
3. S. Schneiderová: Kamošky navždy – Fragment

KNÍHKUPECTVO SPN-MLADÉ LETÁ
KRÍŽNA 13, 811 07 BRATISLAVA
TEL.: 02/554 255 04

Slovenské:

1. P. Sabolová: Blcha v cirkuse – SPN – Mladé letá
2. R. Brat: Mordovisko – SPN – Mladé letá
3. M. Rázusová-Martáková: Zlaté zvonky – Vydavateľstvo MS

Zahraničné:

1. R. Germain: Gin tonic a uhorka – SPN – Mladé letá
2. R. R. Talbot: Osudové proroctvo – SPN – Mladé letá
3. A. Horowitz: Zločin na ostrove kostier – SPN – Mladé letá

VEĽTRH DETSKEJ KNIHY BOLOGNA

Združenie vydavateľov a kníhkupcov SR spolu s CK KRÁL pripravili pracovnú cestu na veľtrh detskej knihy do Bologne od 22. marca do 27. marca 2010. Odchod zo Žiliny je 22. marca spred budovy Knižného centra o 5.00, z Bratislavy spred Istropolisu o 8.00. V cene zájazdu je ubytovanie v hoteli *** a polpenzia (5 x), komplexné zdravotné poistenie, sprievodca a doprava luxusným autobusom. Cena je 460 EUR, pre členov ZVK SR 230 EUR, ZVK SR poskytne príspevok maximálne pre dvoch pracovníkov z jedného vydavateľstva, ktoré musí mať zaplatený členský príspevok na rok 2010. Upozorňujeme záujemcov o návštevu knižného veľtrhu v Bologni, aby sa záväzne prihlásili do 6. marca na adrese:
CK Král Smreková 32,
010 07 Žilina,
e-mail: kral-ck@za.psg.sk
tel./fax: 041/7234 944, 0905 606 241.
CK Král poskytne aj podrobnejšie informácie.

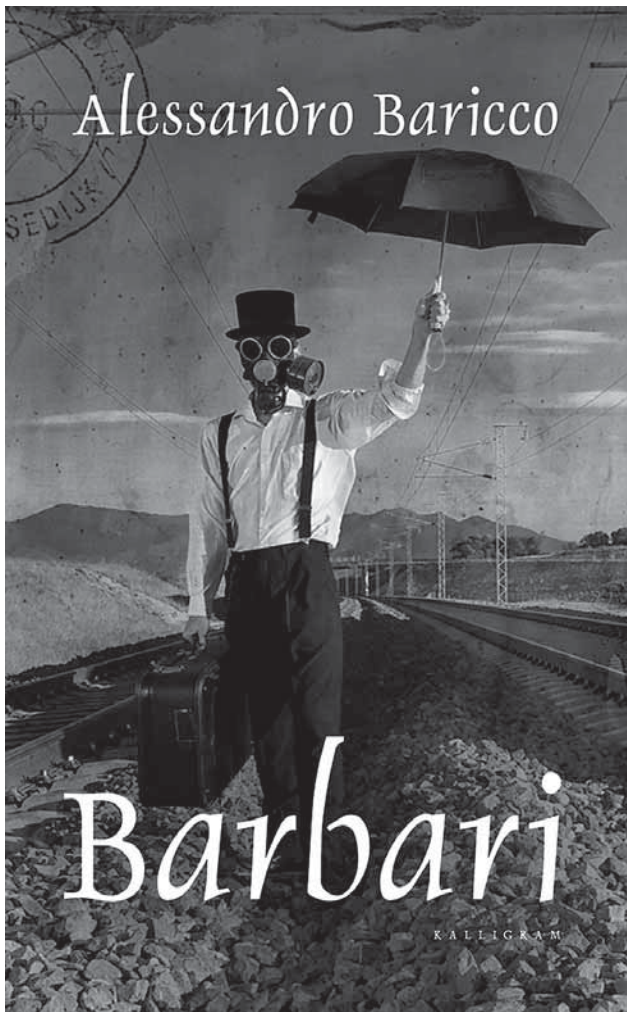

UZÁVIERKY NOMINÁCIÍ UŽ V MARCI

O tom, že v knižnom svete aj čas plynie trochu inak, svedčí oceňovanie kníh. Vydavateľský rok už má za sebou účtovné uzávierky, ale tie sú len o počtoch vydaných a predaných kníh. O ich literárnych hodnotách rozhodujú porotcovia literárnych súťaží, ktorých uzávierky sa blížia. Do niektorých súťaží sa treba prihlásiť, do niektorých sú diela nominované automaticky. Je teda v záujme autorov a vydavateľov dať o svojej knihe vedieť a hlavne splniť si povinnosť a poslať povinné výtlačky. Automaticky sú nominované tituly do súťaží Anasoft litera a Cena Bibliotéky. O desiatich finalistoch literárnej ceny Anasoft litera a jej víťazovi bude v piatom ročníku rozhodovať porota v zložení: Zuzana Belková, literárna publicistka, Jana Cviková, literárna vedkyňa a prekladateľka, Radoslav Passia, literárny vedec, Jaroslav Šrank, literárny vedec a kritik a Vladimír Petrík, literárny vedec. Zoznam nominovaných kníh je na www.anasoftlitera.com. Poroty Literárneho fondu nie sú ešte známe, ale diela treba prihlásiť do 15. marca (www.litfond.sk). Novou cenou je Cena Jána Johanidesa, ktorá sa bude udeľovať každý párny rok a návrhy na ocenenie prozaických diel vydaných v rokoch 2008 a 2009 treba poslať takisto do 15. marca (www.litcentrum.sk). Do pondelka 15. marca majú šancu vybrať si svoju naj knižku aj všetci naši čitatelia zaslaním vyplneného anketového lístka a rozhodnúť tak, ktoré slovenské vydavateľstvá najviac ulahodili čitateľským nárokom. Pre desiatich hlasujúcich už pripravujeme darčekové balíčky kníh.

Alessandro Baricco

Barbari. Esej o mutácii

Bratislava, Kalligram 2009. Preklad Magda Kučerková

Ak úspešný autor, ktorého obsesiou je tajomstvo, napíše esej, je to svedectvo o jeho intelektuálnej poctivosti. Ak to je navyše autor, ktorého vzrušuje najmä stav súčasného sveta, je to aj trúfalosť. Baricco je, ako vidieť z knihy esejí o „barbaroch“, aj poctivý, aj trúfalý autor. V prozaickej kreácii je totiž možné všetko: najdôležitejšie je, aby vytvorený svet mal svoje vlastné parametre a svoju vlastnú hodnovernosť. Próza je vykolíkované tajomstvo. Esej však musí predriblovať počtom rukolapných evidentností, musí potvrdiť, že naozaj existujú a že sa usporiadali do istých súvislostí. Musí sa priblížiť k smerovaniu, zmyslu i zakriveniam pohybu, ktorým sa preskupujú, aby v nových zoskupeniach vytvárali nové tajomstvá. Ak esej siaha po tajomstve, musí ho do značnej miery odtajniť. Definitívnosť beletristického tajomstva je zrazu nanič, lebo len čo sa rozleje na kolomaž, hneď mu ako rozprávkovému drakovi pribudnú ďalšie hlavy. Bariccove romány – chvalabohu, všetky poznáme v slovenských prekladoch – nám ponúkajú tajomnú melancholickú poéziu príbehov zo súčasnosti i z minulosti, Bariccove eseje by mali vniesť do tohto tajomného mikrokozmu trocha razancie racionálneho svetla. Autor sa do tohto intelektuálneho harakiri púšťa pôvodne na stránkach talianskeho denníka *La Repubblica*, a ani sám neveriac, že cez denníkarske blogy nájde nejaké Kolumbovo vajce. Verí však svojej inteligencii i svojej vytrvalosti. Jeho záujem sa sústreďuje na súčasníka zaťaženého čoraz väčším objemom ľudskej skúsenosti, žijúceho v multiplikujúcej sa realite, v ktorej sa duchovno čoraz väčšmi prelína s vecami a v ktorej sa život rozbieha na všetky smery, akoby jeho cieľom bolo sebazničenie.

Keď však čítame Bariccove inteligentné blogy pekne-krásne zoradené do knižočky, nepodobajúce sa ani jazykom ani ambíciou vedeckým traktátom usilujúcim dopracovať sa k nejakej zaokrúhlenej myšlienočke, zvestujúce s iskrivou nevinnosťou denníkovým čitateľom šokujúce objavy z kultúrnej genológie, nemusíme mať nakoniec najhorší dojem: v našom čoraz ťažšie identifikovateľnom svete plnom *„horizontálnych ľudí“*, *„vyprázdnených zmyslov“* a dobrovoľne *„stratených duší“* sa nedeje nič katastrofálne, lebo to, čo sa deje, sa dialo vždy, dianie vždy bolo nepochopiteľné pre väčšinu súčasníkov, ale udialo sa preto, aby sa pre ďalších súčasníkov napokon stalo bežnou praxou. Duchovnosť, kultúra či civilizácia podľa Baricca vždy prežívali svoj nejednosmerný a nepriamočiary pohyb, mutovali sa do nových kvalít, ibaže tieto mutácie už prestali byť zrozumiteľné pre tých, čo boli nositeľmi predchádzajúcich mutácií. A hoci Baricco patrí skôr medzi kritikov amerikanizácie ako medzi jej vyznávačov, ani dnešná amerikanizovaná civilizácia, ktorá zbastardila napr. kult západoeurópskeho vína či európskeho futbalu, zagooglila zemeguľu a spochybnila kultúrny majestát knihy, mu nenaháňa strach. Je podľa neho len jednou z historických mutácií, po ktorých prídu ďalšie. A tie nemusia byť ani horšie ani lepšie, budú to prosto mutácie ako dôsledok nepretržitého pohybu. Kto si zo sveta urobí laboratórnu vzorku na skúmanie jeho zákonitostí, vlastný svet mu utečie. No povedzte, nie je táto postmoderná vízia upokojujúca rovnako čitateľov Bariccových magických románov ako aj tisíce čitateľov denníka *La Repubblica*? V takejto myšlienkovej konštelácii aj Bariccov napohľad fatálno-katastrofický výrok *„neautentickosť sa stala synonymom existencie“* sa stáva zdrojom mieru.

Nositeľmi mutácií sú podľa Baricca barbari. Barbari prichádzajú vtedy, keď skutočnosť predbehne akokoľvek ustálenú duchovnosť. Barbari sú tí, čo bežia so skutočnosťou a neobzerajú sa veľmi za seba. Pre ich mozgy *„myšlienka nie je vymedzená predmetom, ale trajektóriou, sekvenciou krokov, kompozíciou rozličných materiálov“*. Zrazu len vytvoria – pred zrakmi pobúrenej väčšiny – symboly triumfujúceho barbarstva: *Božskú komédiu*, *Othela*, *Pani Bovaryovú*, *Hľadanie straateného času*, *Mickey Mousea*. Alebo *Deviatu symfóniu*, alebo Google, alebo hypermarket. A na konci reťaze mutácií je *„horizontálny človek“* barbarsky budujúci na horizontále žitej skúsenosti zoraďovacie systémy, ktoré ho azda raz ochránia pred ním samým.

Alexander Halvoník

ISSN 1210 - 1982, ISSN 1336 - 247X

ZRKADLÍME

Ako víta sedemdesiatku humorista, inak ako bežný smrteľník?
„Nepotrpím si na oslavy. Viem, že čím je muž starší, tým je samoľúbejší, potrpí si predovšetkým na uznanie. Ja by som sa rád tomu vyhol, nechcel by som uveriť svojmu vlastnému významu, lebo si myslím, že to nie je dobrá cesta. Nielen pre humoristu. Takže beriem to všetko okolo s istým nadhľadom a rezervou.“
Milan Lasica, Sme 3. februára 2010

KDE BOLO

- **Krajská knižnica Ľ. Štúra vo Zvolene** – prezentácia knihy Milana ODRANA ***Listy vetrom rozviate*** – 28. januára
- **Dom športu v Bratislave** – prezentácia monografie ***Zlatá za život***, ktorá je príbehom olympijského víťaza z Helsínk Jána Zacharu – 26. januára
- **Galéria Artotéka v Bratislave** – beseda s Ondrejom HERCOM na tému Dobre organizovaný netvor – premeny človeka vo fantastike – 5. februára
- **A4-nultý priestor na Námestí SNP 12 v Bratislave** – literárny večer Daniela HEVIERA spojený s výstavou jeho obrazov – 5. februára
- **Ústav svetovej literatúry SAV v Bratislave** – prezentácia knihy Zvonko TANESKI ***Slovensko-macedónske literárne a kultúrne vzťahy*** – 10. februára
- **Mestská knižnica na Kapucínskej 3 v Bratislave** – 5. ročník čitateľského maratónu – 11. februára
- **A4-nultý priestor na Námestí SNP 12 v Bratislave** – prezentácia knihy pamäti poprednej slovenskej poetky Mily HAUGOVEJ ***Zrkadlo dovnútra*** – 11. februára
- **Čajovňa Sangrila v Bratislave** – Klub knihomilov s Veronikou ŠIKULOVOU a Zuzanou BELKOVOU – 17. februára

KDE BUDE

- **Mestská knižnica v Piešťanoch** – prezentácia knihy ***Čarovné rozprávky*** hudobníka Braňa JOBUSA – 18. februára
- **Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave** – prezentácie zbierok poézie Ruženy ŠÍPKOVEJ ***Nemám nič proti realite*** a Márie MARTINCOVEJ ***Väznená*** – 18. februára o 17.00
- **Kníhkupectvo Artforum v Bratislave** – 20 rokov Artfora – 23. februára o 19.00
- **Piešťanské informačné centrum** – Prezentácia knihy Emíre KHIDAYER ***Arabský svet. Iná planéta?*** – 24. februára o 17.00
- **Kníhkupectvo Panta Rhei na Poštovej ulici v Bratislave** – slovenskí vydavatelia budú hovoriť o svojich edičných zámeroch – 24. februára o 17.00
- **Kníhkupectvo Panta Rhei na Poštovej ulici v Bratislave** – prezentácia anglického vydania knihy ***6 slovak poets*** – 25. februára o 18.00
- **Kníhkupectvo Artforum v Bratislave** – prezentácia knihy ***Priemyselná Bratislava*** – 25. februára o 19.00
- **Klub slovenských spisovateľov v Bratislave** – Etela FARKAŠOVÁ a jej kniha ***Čas na ticho*** – 2. marca o 15.00
- **Kníhkupectvo Artforum na Kozej ulici v Bratislave** – prezentácia knihy ***Príbehy bratislavských fontán*** – 4. marca o 19.00
- **Západoslovenské múzeum v Trnave** – Múzeum knižnej kultúry – výstava Premeny Biblie sprístupňuje knižné vydania Biblie od 16. do 20. storočia zo zbierok historickej knižnice ZsM – do 31. augusta

Minister kultúry SR Marek Maďarič spolu s režisérom Jozefom Bednárikom uviedli do života prvú knihu projektu Tisíc a jedna noc, ktorého iniciátorkou je členka predstavenstva Ikaru Gabriela Belopotocká.

Tisíc a jedna noc

Vydavateľstvo Ikar pripravilo (4. februára) v bratislavskom Pálffyho paláci na Panskej ulici slávnostnú prezentáciu veľkolepého knižného projektu – 7-zväzkového, kompletného vydania slovenského prekladu jedného z najznámejších diel svetovej spisby – ***Tisíc a jedna noc***. Prekladateľom tohto diela z pôvodnej arabskej predlohy je náš významný arabista profesor Ján PAULINY, ktorý slovenské vydanie doplnil aj širokým poznámkovým aparátom. Ján Pauliny sa tomuto prekladu venoval 25 rokov a dokončil ho na popud Gabriely Belopotockej z vydavateľstva Ikar. Na prezentácii ocenil odvahu zástupkýň vydavateľstva Ikar, že sa do takého náročného projektu pustili a vyslovil im poklonu, že ho úspešne priviedli až do finále. Doterajšie pokusy slovenských vydavateľstiev priniesť čitateľom tieto pútavé, poučné, ale i zábavné príbehy s čarovnou atmosférou Orientu zostali pri 3 zväzkoch (tie vychádzajú v terajšej sérii v novom vydaní) a viacerých výberoch. Kompletným vydaním Tisíc a jednej noci sa Slovensko zaradilo k 7 krajinám v Európe, ktoré majú toto dielo preložené celé do svojich jazykov, a to práve v roku, keď uplynulo 300 rokov od jeho prvého prekladu do európskeho jazyka.

Na prezentácii sa zúčastnil aj minister kultúry SR Marek MAĎARIČ, ktorý ocenil okrem obsahového bohatstva tohto diela aj jeho prekrásne knižné spracovanie obohatené ilustráciami našich popredných výtvarníkov. Každý zväzok ilustroval jeden autor (Karol Ondrejička, Róbert Brun, Peter Pollág, Dušan Kállay, Dávid Ursiny, Peter Uchnár, Jana Kiselová-Siteková), v siedmich knihách bude dovedna vyše 600 unikátnych ilustrácií. Pri väzbe je požitý špeciálny hodváb, na Slovensku prvý raz. Všetkých 7 zväzkov má zlatú razenú oriezku. Podrobné informácie, ako si všetkých 7 zväzkov ***Tisíc a jedna noc*** môžete objednať za výhodných podmienok, nájdete na www.tisicajednanoc.sk

–báb–

70 rokov © LASICA

Známy publicista Svetozár Okrucký mal dobrý nápad a vyšiel mu. K sedemdesiatke Milana Lasicu zostavil z príspevkov, rozhovorov a e-mailov knihu, v ktorej o jubilantovi hovorí sedemdesiat osobností zo Slovenska a Čiech a navyše sedem takých, čo žijú inde vo svete. Publikáciu z vydavateľstva PT Marenčin dopĺňajú čiernobiele archívne fotografie a kultivovaný úvod zostavovateľa.

Neviem, aký kľúč použil autor pri výbere respondentov, väčšinou však ide o ľudí z umeleckej a športovej sféry, spolupracovníkov a priateľov, zoradených abecedne. Teda napr. od humoristu Andrásyho cez spisovateľa Janovica a herečku Kronerovú po futbalistu Petráša či speváčku Vondráčkovú. Rozdielna je aj dĺžka jednotlivých textov. Napríklad spisovateľ, textár, moderátor a cestovateľ Boris Filan danú tému vyjadril stručne: „Milan? CLASSICA“ Možno aj trochu inšpiroval zostavovateľa pri názve knihy 70 rokov © LASICA. Meno herca v spojení so znakom pre „copyright“ možno prečítať aj ako 70 rokov klasika.

Slávnostná januárová prezentácia kniha v bratislavskom Pálffyho paláci bola vlastne koncertom, na ktorom sa striedali hudobné čísla v podaní Lucie Lužinskej, Jany Kocianovej a Petra Lipu s vtipnými rozhovormi s niektorými zo „spoluautorov“ knihy, ktoré viedol osvedčený Dado Nagy. Všetko vyvrcholilo „krstom“ knihy, jubilantovi sa prihovorili jeho švagriná herečka Emília Vášáryová a český herec, scenárista, textár a autor Zdeněk Svěrák. Nuž a obaja sa zhodli, že sa k čitateľom dostáva pozoruhodná mozaika výpovedí o Milanovi Lasicovi, ktorého meno je samo osebe značkou dobrého humoru a skvelého herectva.

Elena Ťapajová

Svet je hra a Sedem nešťastí

V komornej atmosfére čajovne Biela ľalia privítali na svet dve nové knižky. Minizbierku básní Mária Polónyiho *Sedem nešťastí* pokrstili snehom a rozprávkovú knižku Miloša Ferka *Svet je hra* figúrkami z hry Človeče nehnevaj sa. Program podujatia okrem úryvkov z oboch diel doplnili pesničky v podaní Stana Kalmana a Joea Majora.

-rš-

Chcete byť šéfredaktorom Romboidu?

Asociácia organizácií spisovateľov Slovenska vyhlasuje konkurz na miesto šéfredaktora literárneho periodika Romboid. Základné predpoklady uchádzača: vysokoškolské vzdelanie, poznanie slovenskej literatúry a súčasného literárneho života, prax v oblasti umeleckej tvorby alebo literárnej vedy a kritiky, znalosť zásad redigovania. Podmienkou účasti v konkurze je vypracovanie projektu novej obsahovej podoby časopisu a jeho orientácie na širší okruh čitateľov. Projekt spolu s prihláškou do konkurzu a pracovným životopisom treba zaslať do 20. marca 2010 na adresu: Asociácia organizácií spisovateľov Slovenska, Laurinská 2, 815 08 Bratislava.

Literárna súťaž o pôvodnú poviedku pre deti

Vydavateľstvo Perfekt v spolupráci s detským časopisom Fifík, mesačníkom Quark, detským Združením Korytnačky a s podporou Literárneho informačného centra, BIBIANY a MK SR vypisujú 6. ročník súťaže o pôvodnú poviedku určenú deťom.

Na súťaži sa môžu zúčastniť autori nad 18 rokov s dosiaľ nepublikovanými poviedkami. Jeden autor môže do súťaže prihlásiť maximálne dve poviedky v rozsahu 8 rukopisných strán (30 riadkov po 60 úderov). Práce posielajte na adresu: **Vydavateľstvo Perfekt, a. s., Karpatská 7, 811 05 Bratislava** v dvoch tlačených exemplároch a v elektronickej verzii v programe Word (CD, disketa). K poviedkam priložte meno a kontaktné údaje autora, číslo účtu a e-mailovú adresu. Vyhlasovateľ príspevky autorom nevracia. **Uzávierka súťaže je 30. mája 2010.**

Výsledky súťaže oznámi vyhlasovateľ na webových stránkach www.perfekt.sk, www.fifik.sk a v periodikách Fifík, Quark a v Učiteľských novinách do 30. 12. 2010.

Ocenené a vybrané práce vyjdú v časopisoch Fifík a Quark do konca roka a budú honorované podľa honorárového sadzobníka vydavateľstva Perfekt, 150 € za jeden AH. Prípadné knižné vydanie poviedok bude vydavateľstvo konzultovať s autormi.

Poviedky posúdi a 20 najlepších vyberie odborná porota, z nich 5 čitateľských kolektívov detí vyberie tú, ktorá získa Hlavnú cenu – Cenu dieťaťa 2010.

Poviedka, ktorá získa Cenu dieťaťa 2010, bude honorovaná sumou 300 €.

Navrhované témy pre 6. ročník literárnej súťaže pripravil kolektív psychológov, pedagógov, literátov a detí: Dozvedel som sa, že som adoptovaný, Smejú sa mi za to, ako vyzerám, Detská láska, Sklamal som sa v rodičoch, Som len človek *(drobné zlyhania)*, Rómovia medzi nami, Musím žiť s postihnutím, Skazila ma partia, Závislosť od počítačov, Mám fóbiu, Zberateľská vášeň (známky, mince), Súrodenecké trenice, Nemám to, čo ostatní, Nechcem byť chudobný, Krúžky ma nebavia, Rodičom na mne asi nezáleží, Ja na to mám!, Život ma nudí, neviem sa tešiť z maličkostí, Čo by sa stalo, keby som odišiel z domu?, Nechcem skončiť ako moji rodičia, Zažil som šikanu, Pani učiteľka na mne sedí, Droga, Pošta, list, pohľadnica môjho života.

Súťaž vzhľadom na adresáta predpokladá pozitívne východiská, humánne posolstvo určené deťom, ich rodičom a pedagógom, nepoužívanie vulgárnych výrazov. Zvlášť bude oceňovaný humorný prístup k literárnemu spracovaniu tém.

Literárna súťaž s témou M. R. Štefánik

Spoločnosť M. R. Štefánika vypisuje pri príležitosti 130. výročia narodenia M. R. Štefánika a Roku M. R. Štefánika verejnú literárnu súťaž so štefánikovskou tematikou v týchto žánroch: próza (poviedka, novela, román), literárna a historická esej, literárny scenár (dokumentárny a hraný film) a divadelná hra (rozhlasová a televízna inscenácia).

Súťaž je verejná, neanonymná a môžu sa na nej zúčastniť autori s pôvodnými, doteraz nepublikovanými textami v slovenskom jazyku. Súťažné práce treba poslať v 3 vyhotoveniach **do 15. júna 2010** na adresu: **Spoločnosť M. R. Štefánika, Národný dom Štefánikov, Brezová pod Bradlom, PSČ 906 13**.

V sprievodnom liste treba uviesť meno, dátum narodenia, adresu, telefónne číslo, e-mail, názov textu, ako aj označenie súťažnej kategórie, do ktorej autor prácu prihlasuje. Najlepšie texty budú publikované v zborníku.

Ceny: Hlavná cena za najlepšiu prácu (bez rozdielu žánru) 1000 eur, cena za najlepšiu prácu vo vybranom súťažnom žánri 200 eur, osobitná prémia poroty za text, ktorý prináša originálny pohľad, nový a doteraz nepublikovaný fakt či dokument zo života M.R. Štefánika, prípadne ďalšie prémie. Súťažné práce bude posudzovať odborná porota. Slávnostné vyhlásenie výsledkov bude v deň narodenia M. R. Štefánika 21. júla v Múzeu M. R. Štefánika v Košariskách.

Informácie o súťaži aj na **www.mrstefanik.sk**

Muzaika

Bardejovský literárny klub pri Okresnej knižnici Dávida Gutgesela a Mestský úrad v Bardejove vyhlasujú celoslovenskú autorskú literárnu súťaž **Muzaika**.

Na súťaži sa môže zúčastniť autor nad 17 rokov, ktorý dosiaľ knižne nepublikoval. Téma nie je určená, súťaží sa v poézii a próze. Súťažiaci môže zaslať najviac 5 poetických a najviac 2 prozaické texty v rozsahu maximálne 6 strojom (PC) písaných strán formátu A4 v troch kópiách v slovenskom jazyku. Texty nesmú byť nikde publikované ani zaslané do iných literárnych súťaží. Uveďte aj meno, vek a bydlisko autora. Príspevky zasielajte poštou s označením na obálke ***Muzaika*** na adresu: **Bardejovský literárny klub, Radničné nám. 1, 085 01 Bardejov do 1. mája 2010.** Ideálne je poslať súťažné texty aj v elektronickej podobe na muzaika@centrum.sk

Vyhodnotenie súťaže: Odborná porota vyberie tri najlepšie práce v kategórii poézia aj próza, ktoré budú odmenené diplomami, vecnými aj finančnými cenami. Ak súťažné práce nedosiahnu požadovanú úroveň, porota môže niektoré miesto neudeliť.

Vyhodnotenie súťaže a slávnostné odovzdávanie cien sa uskutoční 4. júna 2010 v Bardejove na celoslovenskom literárnom podujatí *Randezvous pod hradbami*.

Viac informácií získate: b.l.k@centrum.sk, janyr1@gmail.com

Nevyužité myšlienky

Mňa prednášky tak nudia, že niekedy nechodím ani na svoje vlastné.

Peter Šesták: Nahá profesorka, Vydavateľstvo Slovart 2009

Ján S. Sabol

Lyrické prvky vo filmovej štruktúre

Košice, Equilibria 2009

V poradí tretia kniha autora (nar. 1971) upúta už svojím vzhľadom, tvarom, vonkajšou kompozíciou (obálka Juraj Kresila). A málokedy sa dá kniha čítať z oboch koncov. Sabolova sa dá. V prvej časti obsahuje filmový scenár s *Pár poznámkami na úvod* a s *Pár poznámkami na záver*. Scenár je zaujímavý, stvárňuje súčasnosť. V úvode k nemu si autor stanovuje tému: *„Zaujíma ma však, fascinuje oná odveká, možno až absurdná, ale zároveň aj mystická situácia straty identity.“* J. S. Sabol podložil svoj filmový príbeh virtuálnou skutočnosťou, preto zvolil nie klasický textový názov, ale symbol – @. A tento znak je v podtlači aj na každej strane scenára. Protagonista Ignác – pracovník marketingového oddelenia je „nútený“ prijať cudziu identitu a autor predostiera dve alternatívy scenára: je na dramaturgii, ktorý variant si vyberie.

Z druhého konca knihy môžeme čítať teoretickú časť – štúdiu o filmových textoch v konfrontácii s textami literárnymi. Táto časť je teóriou o priestore, symbole, postave, farbe a čase v štruktúre filmového textu, ktorý je útvarom predovšetkým epicko-dramatickým. J. S. Sabol sa usiluje dokázať, že *„filmové dielo má v sebe zakomponované prvky všetkých troch druhových kategórií,“* teda aj lyriky. Sabol na to využil rozsiahle teoretické východiská od názorov Aristotela, Hegla, cez Lotmana, Ejzenštejna až po súčasných teoretikov a filmových tvorcov. Skúmané roviny filmovej štruktúry aplikuje na niektoré výraznejšie diela našej aj inonárodnej kinematografie. Z paralely filmového a literárneho textu podľa Sabola vyplýva, že do reťazca: látka – autor – text – percipient vstupujú pri filme výraznou mierou technické zariadenia, ktoré prinášajú ilúziu skutočnosti.

Na základe skúmaných rovín štruktúry filmového diela v konfrontácii s literárnym textom analyzuje autor aj niektoré známe a obľúbené filmy – adaptácie prozaických diel, akými sú Tisícročná včela, Nevesta hôľ, Drak sa vracia, či Pásla kone na betóne. Čitateľ tak môže trocha nazrieť „pod pokrievku“ filmovej tvorby...

Kniha je to netradičná svojou formou a dobrá svojím obsahom. Rozhodne zaujme náročnejšieho príjemcu teoretickou časťou a všetkých zvedavých odkrytím toho, ako vzniká a vyzerá filmový scenár.

Gabriela Rakúsová

Jaroslav Šrank: Nesamozrejmá poézia

Bratislava, Literárne informačné centrum 2009

Literárna veda je diskusiou, ktorej kontúry vytvára skúsenosť z permanentným ozrejmovaním si zmyslu čítaného textu. Jaroslav Šrank zjavne vychádzal pri písaní svojej knihy s povedomia neostrosti hraníc medzi interpretáciou a nadinterpretáciou. Nesnaží sa o vyslovenie trvalých „právd“ o ním recipovaných básňach, samozrejmosť jeho videnia je v semiotickom uchopení procesov generovania ich zmyslu. Pýta sa na naoko banálne skutočnosti, napr. na funkciu typografickej úpravy vydania básnickej zbierky, aby ukázal, že aj veci zdanlivo nedôležité sú znakom, ktorý konštruuje naše vnímanie skutočnosti. Vyberá si texty, ktoré ho zaujali svojou kvalitou. Mnohé z nich sú označované za experimentátorské, kladú prekážky recepcii, nedajú svojmu čitateľovi oddýchnuť, kým sa nepokúsi preniknúť k ich zmyslu. Šrank je semiotickým čitateľom. Svoju knihu vyskladal z troch častí: v prvej kapitole sa z intertextuálneho hľadiska zaoberá frazeologicky motivovanou obraznosťou v poézii Štefana Moravčíka z 80. rokov 20. storočia, v druhej skúma sebareferenčnosť a intertextovosť básní Petra Maczovszkého z debutovej zbierky *Strach z utópie* (1994), v tretej sa zaoberá otázkou literárneho pseudonymu, presnejšie jeho „ženského“ variantu ústiaceho do rodovej mystifikácie. Vychádzajúc z tvrdenia, že hoci aj jedna báseň dokáže zastúpiť kontext, z ktorého vzišla, sa Šrank v svojej knihe pokúša o kritické prečítanie deviatich básní. Tento priestor mu stačí na to, aby poukázal

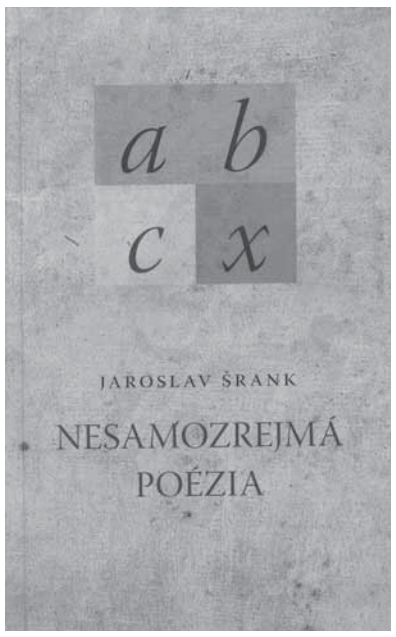

na dominantné postavenie privlastnených frazém v intertextuálnej dimenzii Moravčíkovej poézie, ktorej tradičný panerotizmus, vitalizmus a kreacionizmus sa ich využívaním dopĺňa o brikolérsku snahu autora zviditeľniť ním videnú skutočnosť rekontextualizáciou sveta svojej tvorby. Jaroslav Šrank je inšpirovaný francúzskym (post)štrukturalizmom. Maczovszkého minimalistické a konceptualistické postupy pri komponovaní výpovedí v textoch jeho jednotlivých básní preto nazerá nielen v ich textovom (v zmysle zapísaného) priestore, ale aj v ich kontextovom (z mysle písanie vytvárajúcom) kontexte. Svoje interpretácie rozširuje o poznatky kulturológie, antropológie, sociológie, filozofie, lingvistiky. Ich prostredníctvom skúma nielen text básne, ale aj jej recepčné bytie, príčiny interpretačných posunov výpovedí, ktoré prinášajú. Každý motív, ktorý Šrank interpretuje, je preň znakom, vypovedajúcim o istom videní sveta. Toto videnie môže byť aj videním genderovým. Šrank sa rodovému nazeraniu na text pri interpretácii básní Petry Malúchovej a Anny Sneginy nebráni. Vníma ho ako možnosť, nenamieta voči jeho existencii, ale namieta voči jeho interpretačnej absurdizácii. Poézia Malúchovej a Sneginy je mu hodnotnou pre svoju travestívnu a pastišovú funkciu. Postmoderné mystifikácie, ktorých svedkami sa stal pri jej čítaní, sú katalyzátorom našich stereotypov. Šrank vybadal, že ich recepcia pomáha neustrnúť v iluzórnej samozrejmosti podsúvaných právd dneška. Ním zvolené básne predstavujú nesamozrejmú poéziu. Recepčne náročnú. Jeho prístup je erudovaný, o náročných otázkach uvažuje prístupným jazykom.

Peter Mráz

Kornel Földvári: O detektívke

Levice, KK Bagala 2009

Detektívka je žánrom, ktorý väčšina ľudí rada číta, ale len málokto sa k tomu prizná. Dôvod je prostý – zdá sa im, že tí druhí, menšina ľudí, ju vníma ako banálnu zábavu, text, ktorý nie je súčasťou „veľkej“ literatúry. Aj u nás ale prebieha vedecký výskum detektívky. Jeho realizátorom je pracovník Ústavu slovenskej literatúry SAV Tomáš Horváth. Kniha Kornela Földvériho mu nechce liezť do kapusty. Nemá ambíciu analyzovať poetiku detektívky, aj keď si vo svojom úvode predsa len neodpustí exkurz do terminológie (odlišuje detektívku od kriminálneho románu), axiológie (delí literatúru na dobrú a zlú) a kompozície (detektívka pátra po neznámom páchateľovi zločinu, na jej počiatku je tajomstvo, kým kriminálny román rozprava o práci detektíva pri riešení nám známych skutočností) ním čítaných textov.

Kniha ***O detektívke*** je čitateľským denníkom muža, ktorý má detektívku rád. Jej recepcia v ňom vzbudzuje zážitok. Neznamená to ale, že k textom detektívok je falošne ohľaduplný. Földvári sa predstavuje ako kritický príjemca textu a kráčajúc detektívkami západoeurópskych i amerických autorov rozprava príbeh detektívky ako literárneho žánru so svojimi kompozičnými pravidlami, výrazovými osobitosťami aj topickými atribútmi. Hovorí o anglickom stvárňovaní intelektuálne zdatných detektívov, pozná aj americkú školu, ktorá väčšmi ako zločinca prenasleduje spoločnosť. Zaujíma ho typ detektíva, osobnosť, spôsob práce. Detektívku vníma ako sondu do spoločnosti, do morálky, do umenia písať.

V štruktúre Földvériho knihy necítiť, že niektoré jej pasáže sú prepracovaním jeho starších doslovov. Autor ich skĺbil do celku a dal im pútavú štruktúru. Földvériho poznámky sa ale vyplatí čítať nielen ako záznam o čitateľských postrehoch, ale najmä ako inšpiráciu k čítaniu prezentovaných kníh. Zaujímavé je, že Földvári nečíta len detektívky svetovej literatúry (Poe, Doyle, Christie, Chesterton, Sayersová, Chandler, van Gulik, Simeon, Crofts, Stout, Spillane a iní), ale vidí aj do nášho košiara. Korene slovenskej detektívky identifikuje v tvorbe Kataríny Lazarovej. Pri čítaní detektívok slovenských autorov však neostáva len pri nej. Pozná detektívky dnes už takmer zabudnutých autorov, je aj recipientom v súčasnosti obľúbeného Dominika Dána. Odhaľuje jeho autorské slabiny, upozorňuje na jeho silné stránky. Pre Földvériho je aktuálne našou najzrelšou autorkou detektívky Daniela Kapitáňová. Nemusíme s ním súhlasiť, ale môžeme jeho názory čítať, overovať si ich platnosť vlastnou reflexiou známych aj menej známych detektívok, pretože aj ony sú literatúrou.

Peter Mráz

BIBLIOGLOSÁR

Allan Pease – Barbara Pease
PREČO MUŽI ROBIA VŠETKO NA POSLEDNÚ CHVÍĽU A ŽENY DOTIAHNU VECI DO ÚSPEŠNÉHO KONCA
Bratislava, Ikar 2009
Preklad Martina Zrubáková

Autori knihy už vyše tridsať rokov skúmajú a študujú rozdiely medzi mužmi a ženami, analyzujú filmový, rozhlasový a televízny materiál. Na základe toho pripravili príručku šťastnejšieho partnerského života. Svoje rady sústredili do viacerých okruhov: nakupovanie, stres, vzájomná pomoc... Odpovedajú aj na otázky, prečo sa počas sviatkov ideme jeden z druhého zblázniť a charakterizujú desať vecí, ktoré rozčuľujú mužov na ženách a ženy na mužoch (napr. prečo muži neustále diaľkovým ovládačom prepínajú televízne stanice...). Neobišli ani problematiku návštev počas sviatkov, vrátane návštev rodičov, ochotných svokier, či firemných večierkov. Ukázali, že katastrofám a tragickým rodinným nezhodám možno predísť. S knihou sa čitateľ poučí aj zabaví.

Czesław Janczarski
LETO MACKA UŠKA
Bratislava, Ikar 2009
Preklad Marianna Mináriková-Prídavková

Macko s ovisnutým uškom je populárnou postavičkou. V tejto knižke nájdu deti veľa príhod z jeho prázdninového putovania. Dozvedia sa napríklad o pretekoch Macka Uška so zajačikom, šarkanoch, kolotoči, kozliatkach, trpaslíkovi, zubrovi, ale aj o cirkuse, vtáčom rozhlase, lesných novinách, či darčekoch z lesa. Krátke príbehy dopĺňajú ilustrácie Zb. Rychlického – spolu s prázdninovými huncútstvami Macka Uška nás môžu v túto tuhú zimu príjemne zahriať.

Cheryl Jarvisová
NÁHRDELNÍK
Bratislava, Ikar 2009
Preklad Elvíra Haugová

Príbehy trinástich žien, ktorým nevšedný nápad zmenil život. Tento nápad dostala Jonell McLainová, ktorá v juhokalifornskom mestečku Ventura zbadala v klenotníctve luxusný náhrdelník. Drahý šperk ju oslovil, ale nemohla si ho dovoliť. Prečo môže mať takéto predmety len hŕstka bohatých? Čo keby sa naň poskladali viaceré? Obtelefonovala priateľky a známe. Onedlho si krásny náhrdelník kúpila spolu s ďalšími dvanástimi ženami. Diamanty sa stali ich talizmanom, zrkadlom životných príbehov. Vytvorili dokonca spolok Jewelia. Žiarivý náhrdelník pre každú z nich predstavoval iné hodnoty. Román, ktorý vychádza zo skutočnej udalosti, ukázal, ako nápad pomohol Kalifornčankám zosúladiť odlišné názory aj životný štýl, spojiť rôzne generácie a kultúry, zmeniť symbol výnimočnosti na symbol spolupatričnosti a *„prepísať históriu ženskej závisti a túžby“*.

-lč-

KNIHA ROKA 2009
Stav k 5. februáru

Počet hlasov

KNIHA ROKA

1. O. Malý: Mocipánov služobník – Tribun EU	87
2. J. Banáš: Zastavte Dubčeka! – Ikar	86
3. B. Filan: Klimtov bozk – Vydavateľstvo Slovart	64
4. M. Kenda: Epidrámy a Epidraky – DAXE	60
5. J. Balco: Žlté ruže – Regent	55

DEBUT ROKA

1. V. Strýček: Bankrot. Chcete prežiť? – Perfekt	63
2. M. Tuma: Čaša plná lásky – Knižné centrum	59
3. G. Weissová: Diagnóza F 50 – Evitapress	26
4. I. Dobrakovová: Prvá smrť v rodine – Marenčin PT	23
5. V. Štefanič: Kráľovná z Tammiru – Don Bosco	18

VYDAVATEĽSTVO ROKA

1. Ikar	100
2. Vydavateľstvo Slovart	76
3. DAXE	56
4. Knižné centrum	47
5. Perfekt	46

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2009 **KNIŽNÁ REVUE**

1. Na **knihu roka** navrhujem:

.....

(autor, názov, vydavateľstvo)

2. Za **debut roka** navrhujem:

.....

(autor, názov, vydavateľstvo)

3. Za **vydavateľstvo roka** navrhujem:

.....

Meno a adresa odosielateľa: .....

.....

(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2009 posielajte na anketových lístkoch, **NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH.**
Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len knihám, ktoré vyšli v roku 2009. Uzávierka ankety je 15. marca 2010.

Vychádza

Fernando Morais: Mág

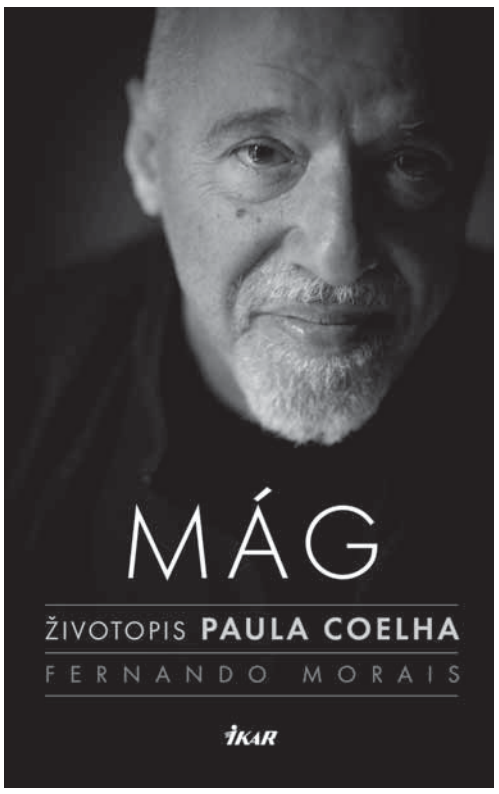

Neuveriteľný príbeh brazílskeho spisovateľa Paula Coelha (24. august 1947, Rio de Janeiro), chlapca, ktorý sa narodil mŕtvy, koketoval so samovraždou, trpel v psychiatrických liečebniach, vstúpil do sveta drog, vyskúšal rôzne formy sexu, stretol sa s diablom, uväznila ho diktatúra, pomohol vniesť revolúciu do brazílskeho rocku, znovu našiel vieru a stal sa z neho jeden z najčítanejších autorov sveta. Biografia Fernanda Moraisa s názvom ***Mág*** prináša ucelený životný príbeh spisovateľa. Sú v ňom obsiahnuté peripetie jeho mladosti, s ktorými sa nestretneme v jeho románoch.
Paulo Coelho dosiahol astronomickú hranicu sto miliónov predaných kníh a stal sa najprekladanejším žijúcim autorom na svete. ***Mág*** je životný príbeh, aký by nevymyslel ani najtvorivejší scenárista. Kniha okrem Brazílie vychádza vo vyše tridsiatich krajinách. Slovenským čitateľom ju vydavateľstvo Ikar, ktoré vydalo aj jeho diela (Láska, Brida, Víťaz je sám, Démon a slečna Prymová, Záhir, Veronika sa rozhodla zomrieť, Ako rieka, ktorá plynie, Čarodejnica z Portobella a ďalšie), v preklade Jany Marcelliovej ponúkne v marci.

Blitzkrieg, po nemecky „blesková vojna“, je názov neplánovanej autogramiády, ktorá sa neraz uskutoční len niekoľko hodín po tom, ako sa pre ňu rozhodnú, bez oznamu či reklamy. Jednoducho vojde do náhodne vybraného kníhkupectva, pozdraví vedúceho slovami „teší ma, som Paulo Coelho“ a ponúkne sa podpísať svoje knihy, ak bude mať niektorý zo zákazníkov záujem. Sú aj takí, čo hovoria, že *blitzkriegen* sú prejavom exhibicionizmu a spisovateľ ich veľmi rád robí najmä, keď má okolo seba novinárov – čo sa aj skutočne stalo, keď ho v Taliansku sprevádzala reportérka pripravujúca jeho podrobný profil pre *The New Yorker*. Dane Goodyearovej sa dostalo tej cti, že v Miláne urobili *blitzkrieg* špeciálne pre ňu. V Prahe by rád zvolil strednú cestu – upozorní vydavateľa svojich kníh deň vopred, takže mu nemá kedy zorganizovať rozhovory, diskusie a talkshow, ale zabezpečí, aby bolo dosť kníh pre všetkých, keby prišlo veľa ľudí.

Cieľ cesty do Českej republiky však nemá nič spoločné s krstom knihy. Keď sa v roku 1982 po období, v ktorom sa vzdal viery a vstúpil do satanistických siekt, Paulo vracal ku katolíckej viere, vydal sa spolu s Christinou, vtedy už svojou manželkou, do Európy na dlhú cestu v hipíckom štýle a zastavili sa aj v Prahe. Keď prechádzal temnou Karmelitskou ulicou, vošiel do malého Kostola Panny Márie Víťaznej, tiesniaceho sa medzi jednoduchými obydliami a obchodmi s náboženskými suvenírmi, a urobil sľub pred sochou Pražského Jezuliatka. Prítomnosť Brazílčanov nijako nepútala pozornosť. Brazílski kresťania sú oddávna z nejasných dôvodov oddaní chlapčekovi posvätenému v sedemnástom storočí, čo dokazuje nekonečné množstvo oznamov, ktoré už celé desaťročia vychádzajú v novinách v celej krajine. Veriaci do nich vkladajú len jednu vetu a svoje iniciálky: „Pražskému Jezuliatku za prejavenú milosť. D.“ Ako milióny svojich krajanov aj Paulo mal prosbu, a nemalú.

Kľakol si pred malým bočným oltárom, kde stojí socha dieťaťa, pomodlil sa a zašepkal tak potichu, že ho nepočula ani Christina po jeho boku: „Chcem byť spisovateľom, ktorého budú čítať a ctiť si na celom svete.“

Áno, vedel, že žiada veľa a musí sa primerane odplatiť. Pri modlitbe si s ľútosťou všimol, že sošku zakrýva rúcho rozožraté moľami – bola to kópia tuniky a plášťa, ktoré v roku 1620 vlastnoručne utkala princezná Polyxena z Lobkovíc pre prvú doloženú sošku Pražského Jezuliatka.

Pošepky sľúbil to, čo sa mu v tej chvíli zdalo najveľkolepejšie: „V deň, keď sa stanem spisovateľom, ktorého budú čítať a vážiť si na celom svete, sa sem vrátim, prinesiem ti rúcho vyšívané zlatými niťami a odejem ťa doň.“

Navrhovaná *blitzkrieg* bola zámienkou pre skutočný motív jeho cesty do Prahy – takmer po troch desaťročiach zaplatí za milosť, ktorej sa mu dostalo. Červené zamatové rúcho, zhotovené presne na mieru asi polmetrovej sošky a vyšité najjemnejšími zlatými niťami bolo výsledkom niekoľkotýždňovej práce Pauly Oiticicovej, Christininej matky. Dar pred cestou zabalili do bezpečnej, pevnej plastovej škatule, čo vyvolalo menší incident na parížskom Letisku Charla de Gaulla – policajti trvali na tom, že balík musí prejsť cez röntgen, aby si preverili, či v ňom nie sú ukryté drogy alebo výbušniny, ale do prístroja bol priveľký. Paulo odmietal nastúpiť do lietadla bez rúcha. Policajti trvali na tom, že bez röntgenovej kontroly rúcho nepustia. Vytvoril sa malý hlúčik, čo pritiahlo pozornosť vyššieho dôstojníka, ktorý spoznal *monsieur Koela* a vyriešil bezvýchodiskovú situáciu – rúcho naložili do lietadla bez röntgenovej kontroly.

Keď manželia vojdú do pražského kostolíka, aby odovzdali soške svätca to, čo mu dlhovali, vo vnútri sú asi dve desiatky ľudí, všetci očividne cudzinci. Karmelitánsky kňaz Anastasio Roggero hovorí len po česky a po taliansky a zjavne celkom dobre nerozumie, čo robí v jeho kostole chlapík so sikhom a červeným rúchom v rukách. Paulo sa mu prihovorí po anglicky, kňaz si netrpezlivo šúcha ruky o obdratú sutanu, predstiera, že pochopil, usmeje sa, poďakuje, a keď sa chystá uložiť škatuľu s rúchom za skriňu v bočnej sakristii, jedna staručká Francúzka spozná autora.

Hlasom výrazne presahujúcim decibely vhodné pre toto miesto upozorní členov svojej skupiny: „Pozrite, kto je tu – spisovateľ Paulo Coelho!“

Všetky skupinky turistov sa v okamihu rozbehnú k nemu a hlasno sa dožadujú podpisov a spoločných fotografií. Páter Anastasio sa obráti, znovu pozrie na rúcho, ktoré drží v rukách, a dovtípi sa, že urobil kiks. Ospravedlní sa Paulovi, že ho nespoznal, a až vtedy pochopí význam daru pre Jezuliatko. Znovu vojde do sakristie a vráti sa s digitálnym Nikonom, aby odfotil rúcho, turistov a, prirodzene, aj sám seba so slávnym návštevníkom. Dušuje sa, že jeho knihy veľmi dobre pozná.

Keď sa manželia vyrovnali s malým svätcom, využijú voľný čas, aby si znovu pozreli mesto a navštívili Leonarda Oiticicu, Christinho brata, ktorý sa oženil s diplomatkou Tatianou pracujúcou na brazílskom veľvyslanectve v Prahe. Keďže noviny *Právo* zistili, že spisovateľ je v meste a uverejnili o tom správu, tunajšia *blitzkrieg* nebude taká, ako by mala byť. Paulovo české vydavateľstvo Argo sa rozhodlo pre veľké moderné kníhkupectvo Neoluxor a už o tretej popoludní, hodinu pred dohovoreným časom, stoja pred vchodom stovky ľudí. Paulo príde v určenú hodinu a vidí, že situácia je podobná ako v Budapešti – tentoraz dostalo poradové lístky len stopäťdesiat čitateľov, stovky ďalších sa však tlačia v uličkách kníhkupectva aj na chodníku Václavského námestia, ktoré patrí k najrušnejším miestam v Prahe. Všetci chcú autogram. Spisovateľ zopakuje maďarský recept – požiada kníhkupectvo, aby všetkým ponúkli vodu, vytvorí dve skupiny a striedavo podpisuje pre rad s poradovým číslom a bez neho. O šiestej popoludní pozrie na hodinky, vyskočí so slovami, že ide na toaletu, ale odstúpi len o niekoľko metrov, aby za policou odriekol tichú modlitbu. Keď prídu na rad poslední čitatelia, je už tma. Večer zakončí s hŕstkou priateľov a známych v elegantnej reštaurácii v Starom meste, kde vychutná jedlá českej *nouvelle cuisine*.

Na druhý deň je znovu v Paríži a čaká ho ďalší program – popoludňajšia autogramiáda vo Fnacu na place des Thermes. Malo prísť len sto vyžrebovaných zákazníkov, ale správa sa rozšírila a v malej sále sa tlačí asi tristo ľudí. V predsieni sa strkajú ďalší a naťahujú sa o knihy, cédečka a dévedečká vystavené na obrovskom stojane. Je to malá výstava a predaj všetkých spisovateľových titulov vydaných vo Francúzsku a jeho obľúbených kníh, piesní a filmov. K jeho obľúbeným knihám patrí *Cudzinec* (Albert Camus), *Obratník raka* (Henry Miller), *Fikcie* (Jorge Luis Borges), *Mulatka Gabriela* (Jorge Amado) a *Oblečiem ťa v smútku* (francúzska verzia životopisu toreadora El Cordobésa *I'll Dress You in Mourning* z pera Dominiqua Lapierra a Larryho Collinsa, ktorý v Brazílii nevyšiel). Fanúšikovia vo Fnacu si môžu zadovážiť aj kolekciu jeho obľúbených filmov: *Blade Runner* (Ridley Scott), *Vtedy na západe* (Sergio Leone), *2001, Vesmírna odysea* (Stanley Kubrick), *Lawrence z Arábie* (David Lean) a brazílsky film *Splniť sľub* (Anselmo Duarte). Zoznam Paulových obľúbených cédečiek je ešte rozmanitejší: *Abbey Road* (Beatles), *Deviata symfónia* (Beethoven), *Atom Heart Mother* (Pink Floyd) a *Koncert číslo jeden pre klavír a orchester* (Chopin). Zoznam cédečiek uzatvárajú *Greatest Hits* od Roberta Carlosa, nesmierne úspešného brazílskeho populárneho speváka. Paulo sa s ním stretol niekoľko mesiacov po tom, čo hudobník dosiahol súdny príkaz stiahnuť v Brazílii z obehu svoj neautorizovaný životopis. Francúzi, ktorí zaplnili sálu Fnacu, sú rovnako diskrétni a tichí ako maďarskí a českí čitatelia. Aj rovnako trpezliví – spisovateľ polhodinu rozpráva, odpovie na otázky publika, a prv ako odíde z obchodu, podpíše knihy všetkým prítomným.

Na rozdiel od uvoľnenej atmosféry pri krstoch v Budapešti a Prahe vládne v protokole pri odovzdávaní Ceny Goldene Feder takmer vojenský poriadok. Hamburg žije v stave trvalej pohotovosti (a napätia), odkedy sa zistilo, že tu pôsobila bunka teroristickej organizácie Al Káida a stretávali sa tu účastníci útokov v Spojených štátoch z 11. septembra 2001. Deväť z dvadsiatich samovražedných únoscov priamo zapojených do atentátu žilo v byte na kraji mesta – medzi nimi aj vodca skupiny Egypťan Mohammed Atta, pilot jedného z lietadiel, ktoré nabúrali do veží Svetového obchodného centra. Podľa množstva Rolls-Royceov a Jaguárov, ktoré privážajú hostí k Handelskammer, Obchodnej a priemyselnej komore, a súkromných ochrankárov okolo nich slávnosť na počesť Paula Coelha by bola zrejme výborným terčom na atentát. Pri tejto príležitosti sa zišli bankári, priemyselníci, podnikatelia, vydavatelia a osobnosti z rôznych kútov Európy. Organizátori sa chcú vyhnúť problémom a dávajú tlači len päť minút na fotenie pozvaných a ocenených (cenu udelia aj jednému vedcovi, učiteľovi, podnikateľke a duchovnému). Televízne kamery nesmú ísť na baterky, sú pripojené elektrickými káblami k miestnym zásuvkám a rozhlasové vysielanie je zakázané. Prichádzajúcich rozdeľujú podľa farby kobercov – ocenení idú na červený a pozvaní na modrý. Ak na kobercoch prichytia novinárov, ochranka ich vyvedie von. Počas odovzdávacieho ceremoniálu pošlú novinárov do zamestnaneckej jedálne k ochrankárom a šoférom, kde môžu všetko sledovať na televíznych obrazovkách umiestnených na stenách.

Toni Morrisonová: Milosrdenstvo

Bratislava, Tatran 2009
Preklad Jana Kantorová–Báliková

Toni Morrisonová (1931) je nositeľkou Pulitzerovej ceny (1988) aj Nobelovej ceny, ktorú jej roku 1993 udelili ako prvej afroamerickej autorke. Je univerzitná profesorka, pôsobí v oddelení afroamerických štúdií na Princetonskej univerzite. Angažuje sa v kultúrnom, spoločenskom a politickom živote. Jej tvorba sa stretáva s veľkým ohlasom literárnej kritiky aj s čitateľskou odozvou, venujú sa jej konferencie, vychádzajú o nej odborné práce. V slovenskom preklade vyšli jej diela Džez, Láska, Najmodrejšie oči, Pieseň o Šalamúnovi a najnovšie ***Milosrdenstvo***.

Morrisonová sa v ňom vracia k počiatkom otroctva v Spojených štátoch. Na pozadí príbehu rodiny anglicko-holandského obchodníka a farmára Jacoba Vaarka zobrazuje zložité, protirečivé obdobie na konci 17. storočia, keď dochádza k novému spoločenskému usporiadaniu, keď sa kryštalizujú mnohé mentálne, pre americkú spoločnosť aj v ďalších storočiach charakteristické postoje, či už rasová predpojatosť až nenávisť alebo náboženský (sektársky) fundamentalizmus.

Aj v tejto knihe spisovateľka tematizuje ešte stále nedostatočne reflektované, ba neraz tabuizované otázky afroamerickej identity, na ktorej tvarovanie a prezentovanie má veľký vplyv. Jej pohľad nie je rodovo neutrálny, spisovateľka má silne vyvinutý zmysel najmä pre umelecké uchopenie rozličných podôb ženskej skúsenosti. Pri jej zobrazovaní neupadá do jednorozmernosti, duchovnosť je pre ňu rovnako dôležitá ako telesnosť, tragickosť skúsenosti je stvárňovaná zároveň cez jej istú poetickosť, azda až magickú lyrickosť. Sústredenosť na ženský zážitkový, pocitový svet vôbec neznamená, že v jej románoch nemajú miesto rovnako plnokrví mužskí protagonisti, ako inak by autorka mohla písať o láske, vášnivej, obetavej, divokej i pokornej.

Morrisonová je majsterkou zápletky, jednu epickú líniu votkáva umne do druhej. Prepletá príbeh Jacobovej ženy Rebekky, ktorej materinské city sú zranené a je poznačená postupnou stratou všetkých svojich detí, so životnými osudmi ostatných žien na farme. S príbehom slúžky Liny – príslušníčky vyhynutého pôvodného kmeňa, psychicky narušenej Strasti, ktorá vyrastala na lodi, a napokon s príbehom Florens, inteligentnej, citlivej, no zároveň nespútanej otrokyne, traumatizovanej matkiným rozhodnutím zriecť sa jej. Okamih, keď si matka pridŕža na hrudi jej bračeka a súhlasí s jej „predajom“ Jacobovi, sa Florens vryje do mysle ako večný strach pred možnou opakovateľnosťou zavrhnutia... Táto skúsenosť predurčuje jej ďalšie vzťahy, či už s pani Rebekkou, Linou, alebo vášnivý vzťah s africkým kováčom, ktorý ju očaril nielen zovňajškom, ale aj slobodnou povahou a celkovým myslením.

Protagonisti napriek krutosti života, kde si chudoba podáva ruku s chorobami a smrťou, otrokársky útlak s rasovými a náboženskými predsudkami, uchovávajú v sebe túžbu po dobre, kráse, láske a súcite. Podobne ako v iných dielach aj tu autorka rozvíja spleť pocitov, postojov, myšlienok charakteristických pre matersko-dcérske vzťahy, naznačuje nemožnosť posudzovať ich z jedného uhla pohľadu, a tak napríklad zavrhnutie môže byť zúfalým pokusom o záchranu, mlčanie neschopnosťou, strachom či nemožnosťou otvoriť sa pred tou druhou. Všetko toto robí autorka sugestívnym spôsobom, prepájajúcim modernistické (podľa niektorých postmodernistické) prvky prózy s magickým realizmom či s magickým naturalizmom. Rozvíjanie príbehov v rôznych smeroch časovosti, prelínanie diania s opismi prírody vnímanej cez štruktúry dávnych mýtov, jazyk, ktorý akoby absorboval do seba dedičstvo afroamerickej slovesnej tradície, to všetko sa podieľa na jedinečnom čitateľskom zážitku z románu Toni Morrisonovej vo vynikajúcom preklade Jany Kantorovej–Bálikovej.

Etela Farkašová

Zastaviť sa v myšlienke

Miniromány, Bratislava, Artforum 2009. Zost. Patrik Oriešek a Viktor Suchý

Vyšla knižka. Útla, vykukujúca spoza rohu čitateľských prianí, pokojne čakajúca na svoju chvíľu. Za čistou bielou väzbou ukrýva spojenectvo. Tajný autorský pakt tých, ktorí vidia, pre tých, ktorí čítajú. A podvedome cítia, že čítanie môže byť aj dobrodružstvom, myslenie pôžitkom. Píšu mozaiku pre tých, ktorí majú odvahu nazrieť do seba aj za seba, do vnútra človeka až na dno podstaty. Je to mozaika o nás bez nás, ale portrét, ktorý znázorňuje, nie je rezignovaným mravokárnym povzdychom, ani varovne zdvihnutým (pokriveným) prstom moralistov. Je to skôr smutno smiešna, uškŕňajúca sa karikatúra s podozrivo presnými kontúrami. Mini (takmer) nikdy nie je málo. A miniromány sú priam veľkoryso košaté.

Artforum je vydavateľstvo tvrdohlavo presadzujúce status nemasovej kvality. A ten vystihuje aj ***Miniromány***. V spolupráci so Slovenským rozhlasom spojil prózy súčasných autorov do tvorivého kruhu s jediným zadaním: vytvoriť minipoviedkovú mozaiku. Malý priestor, veľké prekvapenie. Každý to vzal po svojom a zo svojho konca. Keď sa spoja literárny a pozorovací talent, môže vzniknúť čokoľvek, ale to čokoľvek nikdy nie je predvídateľné. A tak vznikli miniromány, presnejšie minipoviedky. Každá je iná, každá je svojská, hrdá na svojho autora, jedno ale majú spoločné. Motív, pointu, alebo možno „iba“ pocit, ktorý ich presahuje a čitateľa donúti zastaviť sa v myšlienke. Nezáleží na tom, či je nenútene komická (*Tri dni*, *Diabol*, *Klobúk*), ochromená bolesťou (*Biela*, *Vretenica*), dôverne známa (*Románik*, *Kosci*), alebo dokonca absurdná (*Poruchová služba*, *Stále spolu*, *Zátišie s mačkou*). Je zrkadlom a je jedno, kto sa do neho pozerá. Nezáleží na tom, či sú to príbehy priezračne lokálne, ťukajúce na čelo dôverne známym pocitom „u nás doma“, alebo majú horkastú pachuť drsnej exotiky. Podstatné je jedno: príbeh sa podaril a žije vlastným životom. Autori jednotlivých poviedok predstavujú pestré panoptikum osobností a každá z poviedok je tak trochu (nechceným) odtlačkom ich najosobnejšieho vnútra a presvedčenia, čo sa niektorí z nich (Juráňová) ani nesnažia zakryť. Kvalitatívne sú však texty pozoruhodne vyrovnané, vyznačujúce sa štylistickou vycibrenosťou a precíznym budovaním atmosféry. Bez ohľadu na pôvodcu sa čítajú mimoriadne dobre, hoci nie sú pre každého. Vyžadujú trpezlivosť, tiché zotrvanie v sebe samom. A nie je hanba priznať si, že nie každý to dokáže. Pre tých, ktorí by sa o to predsa len chceli pokúsiť, no kniha im v dnešnej multimedialite pripadá trochu staromilská, je tu veľmi príjemná zvuková alternatíva na CD. Sústredene stoický prednes Dana Heribana „románikom“ nijak neublížil a svojím minimalizmom len podčiarkol ich špecifický výraz. Zdania môžu byť všelijaké, jedna vec však nie je iba zdaním. Bol to veľmi vydarený zber.

Lenka Szentesiová

Rozvetvený svet

Andrej Hablák: Leknín, Bratislava, Drewo a srd 2009

„Len akési prízračné vedomie, ktoré bobtná, tečie okolo...“ – citovanými slovami autor presne vyjadruje esenciu svojej najnovšej zbierky. Texty krúžia okolo krajiny, dotýkajú sa jej, každý krok je hĺbavý, neistý... Je ohmatávaním terénu, ktorý sa môže každú chvíľu stratiť, zmiznúť či premeniť. Autor pristupuje k *„písaniu krajiny“* so snahou zachytiť procesy, ktorými prechádza. Krajinu chápe ako široký priestor dejov vedomia, krehkých aj krutých obrazov reálnych (alúzie na Tibet) aj imaginárnych priestorov i súvislostí s inými textami (napr. Macsovszky).

Básnik udržiava texty kdesi na rozmedzí horúčkovitého, končiaceho sa sna a prebudenia. Vracia sa k poézii pripomínajúcej stredoveké ľúbostné piesne. Evokuje to tematika lásky, rytierska úcta k žene a krajine, vykanie, ktoré prirodzene a rýchlo prechádza do tykania a slovosled. Verše súčasného básnika nestrácajú pátos (v pozitívnom zmysle), ale ani jemnú iróniu.

Existujú slová, ktoré sa v dnešnej literatúre zdajú vyprázdnené a „otrepané“: duša, láska, plač... Hablák sa k týmto slovám vracia, pričom sa nesnaží nasilu im vštepiť nové významy, skôr ich napĺňa pôvodným významom v čo najčistejšej forme. Tiež využíva básnické slová par excellence... Až zrazu čitateľ nevie, prečo sa vlastne poézia podobných výrazov postupne celkom vzdáva...

Leknín tvorí päť častí: *Tebe, Leknín, Zasne/že/na / krajina/, Kniha z Jazyka / Reč ambiguity, Dávne mesto.* Kým v prvých troch autor prechádza od ľúbostnej poézie cez básnické načrtnutie vzťahu krajiny, ženy a sna, v *Knihe Jazyka / Reč ambiguity* prevládajú intelektuálne reflexie, vnemy a pocity sú vyjadrené ostrejšie, objavuje sa aj syntaktická redukcia a potom znovurozvitie vyslovených slov do kontextu obrazov. V *Dávnom meste* Hablák zachytáva procesuálnosť ako takú, básne sú reflexiou priestoru mihajúceho sa naokolo.

Hablákov ***Leknín*** je rozvetveným svetom, úprimnou výpoveďou balansujúcou kdesi na hrane medzi neistotou a skepsou z možnosti zachytiť plynulosť vecí slovami a odvahou predsa len ich napísať.

Veronika Dianišková

Jednoducho úžasné!

Barbora Kardošová: Sladko v ústach, Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009

Ako opísať knihu, ktorej hodnotenie by sa zmestilo do jedného ultra ľahkého a pritom výstižného slova? Takého, v ktorom budú opísané všetky emócie, situácie a skutočnosti, ktoré sa v knihe schovávajú za sladkosti a sladké špeciality. Jedno slovo mám v zálohe, ale poďme najskôr k tomu ***Sladkému v ústach***...

Stela, Billy, Angela, Emilko, Rita, Leo a tí ďalší. To sú postavy, s ktorými sa stretneme na sladkých stránkach o životoch poznačených niečím trpkým, horko-sladkým alebo presladeným. Stela rozpráva, píše, uvoľňuje svoje vnútro a emócie nielen vypekaním pre vlastnú cukráreň. Väzby medzi postavami neraz prekvapia, a preto sa nemožno čudovať, že románová Stela to niekedy nezvláda a ďalšie postavy majú tiež čo robiť, aby sa nezbláznili. Raz od dobroty, inokedy z vlastného svedomia, pokušenia, či neverného orgazmu. V románe prežívame naraz niekoľko životov, niekoľko hlúpostí, chcených i nechcených pošmyknutí. Delíme sa s postavami o radosť. Príbeh je taký živočíšny, že z neho občas stoja všetky chlpy, občas máme zimomriavky a občas sa nám chce plakať. Najmä ku koncu, keď sa všetko tak správne stupňuje, až nám vrie krv v žilách a nevieme, či budeme roniť slzy alebo sa nahlas rozosmejeme, pretože je to také pravdivé, až sa nám chce zakričať. Príbehom vládne sex a nie je tam miesto na akúkoľvek prudérnosť. Nezakrývajte si oči, pretože občas je skutočný život naozaj takýto sladký, aj keď sa na mnohé situácie v románe môžeme pozerať cez dva tučné prsty. Je to prosté. Stela chce lásku, Billy pochopenie, Angela dieťa, Emilko chce spokojný a zabezpečený život, Rita je sklamaná a nechce si priznať, že aj ona bytostne túži po ozajstnej láske, preto si užíva a žiaden chlap ju nedokáže spútať. A Leo? Leo je milenec, o akom sníva každá žena. Leo tiež niečo chce, ale nevie prísť na to, čo to je, a preto si užíva minútovú lásku s vydatými ženuškami. Pravda je, že niekedy nesúhlasíme s konaním postáv, ale je to predsa ich život. Či sa v tomto sladkom dobrodružstve spoznáme alebo nie, myslím, že príbeh je úžasne čítavý, ľahko prežiteľný, dekadentne uveriteľný, trošku ťažšie stráviteľný pre slabšie povahy, ale najmä krásne živelný, láskavý i prudko erotický. A keby som mala použiť to jedno jediné, výstižné slovo pre tento príbeh, bolo by to jednoznačne: *FantastickoÚchvatnePulzujúcoFamózne*.

Lucia Kulihová

CITUJEME ...

„Večer sa v byte ochladilo, napustil som si plnú vaňu teplej vody. Ľahol som si do nej a pokúšal sa uvoľniť. Keďže sa mi to nepodarilo, začal som cez priesvitnú hladinu ako cez zväčšovacie sklo skúmať svoje nohy. Na lýtkach sa mi začínajú tvoriť kŕčové žily. Vyzerajú ako tenké nitky riek nakreslené v nejakom atlase. Celé moje telo pripomína mapu. Materské znamienka sú mestá, chlpy lesy a cez kožu presvitajúce rebrá vrstevnice. Všetko ostatné je púšť. Keď sa tak na tú mapu pozerám, myslím, že už viem, kde sa nachádzam.“

Peter Karpinský: Nanebovzatie
Vydavateľstvo Pectus 2009

Dva roky na hraniciach

Rasťo Piško: Hačava (Spomienky péesáka)
Bratislava, Ikar 2010

Známy slovenský humorista Rasťo Piško, ktorý inak rád osobne paroduje vojenské i policajné šarže, predstúpil pred čitateľskú verejnosť so svojím prvým románovým opusom ***Hačava***. Člení ho do krátkych kapitoliek nazvaných podľa stvárňovaných protagonistov, pričom zároveň šikovne textovým odkazom nadväzujú na predchádzajúcu kapitolku permanentne mutujúceho dvojročného príbehu na šumavských československo-rakúskych hraniciach. Dômyselne háčkovaný celostný príbeh nevdojak je vždy o „slepačí krok“ posúvaný k posledným dňom základnej vojenskej služby vojaka Cyrila Krátkeho, autorovho autobiograficky ladeného alter ega, ktoré sú načrtnuté v úvodnej kapitole len nejasne z perspektívy posledných chvíľ pred odchodom do civilu.

Štruktúra rozprávania do značnej miery ovplyvnila aj samotný, hoci primárny obsah. Márne budeme hľadať veľký nosný príbeh, sú len útržky, individuálne traumy. Azda najviac pozornosti autor venoval osudovým zvratom inteligentného, relatívne principiálneho obrancu spravodlivosti, ochrancu nespravodlivo obviňovaných a ponižovaných vojakov, fyzicky zdatného, protiteroristicky vycvičeného donjuana, poručíka Jana Bakulu, syna jedného z dôstojníkov Svobodovej armády. Akoby hodnoty a zásady, za ktoré bojoval otec, sa transformovali do syna. Absencia hlavného hrdinu i leitmotívu núti čitateľa uvažovať o kolektívnom „hrdinovi“ v kaleidoskope smutných, veselých, tragických i fraškovitých, či len takých „zážitkových“ neobyčajných príbehov.

Sympatické na autorskom zámere je neodsudzovať paušálne všetkých režimu slúžiacich dôstojníkov alebo vojenčinu vojakov základnej vojenskej služby, uvedomujúc si, že výnimky potvrdzujú pravidlo. Výnimky vznikajú vďaka ľudskosti a spolupatričnosti, napríklad keď vojak Cyril Krátky sa podujme naučiť čítať vojaka, Róma Marcela Pokutu. Rovnako nezatajuje, že medzi tými, ktorí utekali „cez čiaru“, boli okrem mnohých režimom pritlačených k múru aj rôzni väčší alebo menší vagabundi. Piško hľadá motívy konania a dokonca aj u najväčších prisluhovačov vojenskej a eštebáckej zlovôle dokáže nájsť poľahčujúce životné okolnosti – neodsudzuje konkrétnych ľudí, ale skrivený systém. Významným obohatením textu je tiež aspoň čiastočný pohľad do zákulisia vojenského protipólu, rodiny a najmä žien – manželiek a dievčat. Autor si uvedomuje, že práve pudy a city medzi oboma polovicami ľudstva sú tiež významným zdrojom motívov konaní a skratov v nich.

Rasťo Piško napokon rozoznal a presne pomenoval tiež fenomén, ktorý napríklad v románe z obdobného prostredia o čiernych barónoch nerezonuje natoľko pochmúrne: vojenčina sa neskončila dvomi povinne odslúženými rokmi, rezonovala v mužoch ďalej, prinajlepšom v krčmovom chvastúnstve, často v kádrových materiáloch so stigmatizujúcim zápisom, ale aj zničením celých osobností, ako sa to stalo vojakovi Petrovi Zvonkovi či mnohým ďalším, nemenovaným.

Poukazovanie na chorobnosť minulej spoločnosti prostredníctvom lačno prijímaného ohlupovania más nenáročným umením pripomína aj dnešnú situáciu. Nekomplikovaný príťažlivý štýl jazyka (pre väčšiu autenticitu s množstvom dialógov v češtine) obohatený žargónom i vulgarizmami je síce prístupný širším vrstvám čitateľov, predsa len sa svojou zdôvodniteľnou účelnosťou drží nad hranicou vkusnosti. Miera kompromisnosti napriek nespochybniteľným kvalitám diela je však trvalo nezodpovedanou otázkou nielen pre umenie, ale pre celistvý ľudský osud. Vďaka za možnosť úvahy, ktorou sám autor takmer postmodernisticky podrobuje aj svoj produkt.

Ľuboš Svetoň

Satirická exkurzia

Berco Trnavec: Krotenie klaunov, Bratislava,
Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009

Piata kniha Berca Trnavca, majstra absurdných groteskných príbehov, neočakávaných zvratov a prekvapivých vyústení, obsahuje výhradne humoristicko-satirické poviedky, čo je preňho najpôvodnejší a azda najmilší žáner. Trnavec sa v nej koncentruje na klaunovskú tému v priamom cirkusovom význame, ale aj metaforicky, teda v rozličných sférach skarnevalizovaného života. Téma klaunov a cirkusu je jeho dlhodobá záujmová oblasť i satirická strelnica, nuž preto v knižke nachádzame staršie humoresky aj zo súčasnosti, anekdoticky kratučké, ale aj poviedky v takom rozsahu, aký si nevyhnutne vyžaduje reťaziaci sa príbeh. Autor pôsobí ako bezprostredný sarkastický pozorovateľ a komentátor. Titulná poviedka *Krotenie klaunov*, založená na výbornom nápade, je odzrkadlením totalitnej drezúry-cenzúry a zákazov pre humoristov a najmä satirikov. Zároveň je aj superabsurditou siahajúcou až do dnešnej plurality, keď takíto klauni konzumnej a bulvárnej spoločnosti sú dnešní zabávači.

V zbierke sa čitatelia zoznámia so zaujímavými *Zvukovými buffonádami*. Berco Trnavec nám ukazuje i dokazuje, že buffonády vytvorené iba zo zvukov, umne a s nápadom zreťazených aj vypointovaných, môžu krásne nahradiť slovné vyjadrenia a byť plnohodnotnými zvukovými humoreskami. Je to jeho originálny nápad, ktorý uviedol do života vo svojej redaktorskej relácii Kaleidofón v roku 1976. Aj túto zbierku, rovnako ako štyri predchádzajúce jeho knižky, sprevádza obrázkami karikaturista Bobo Pernecký. Významnou časťou knižky je aj rozsiahla fraška v próze nazvaná *Tri svadby v Lochu de lux*. Autor v nej vytvára paródiu demokracie, ktorá sa za ňu len vydáva. Satirickým autokarom cestuje v knihe ***Krotenie klaunov*** pri hľadaní pravdy oboma poslednými spoločensko-ekonomickými systémami, prednovembrovým i ponovembrovým, a pozýva nás, čitateľov, na spoločnú satirickú exkurziu po týchto panoptikách. Naostatok sa žiada spýtať: A kde je vlastne pravda? Nuž tá je v slobodnom pohľade humoristu!

Milan Kenda

Knihy v predaji

0 VŠEOBECNOSTI

00 Bibliografické katalógy. Knihovníctvo. Dokumentácia

DOMENOVÁ, Marcela
Vergílius v historických knižniciach mesta Prešov
Prešov, Štátna vedecká knižnica 2009. 1. vyd. 193 s. Brož.
Analýza diel zachovaných v knižniciach Prešova s bibliograficko-opisnými časťami.
ISBN 978-80-85734-82-9

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvá

BEŠENYEI, Peter SDB
Rómske ticho
Bratislava, Don Bosco 2009. 1. vyd. 129 s. Brož.
Spomienky autora-saleziána na jeho dvadsaťročnú duchovnú, sociálnu a materiálnu prácu s Rómami.
ISBN 978-80-8074-109-9

FERRERO, Bruno
Koľko stojí zázrak? Z tal. orig. prel. Peter Drobný
Bratislava, Don Bosco 2009. 1. vyd. 76 s. Brož.
Krátke príbehy na duchovné povzbudenie.
ISBN 978-80-8074-110-5

HVOŽĎARA, Miroslav
Verím a sľubujem
Liptovský Mikuláš, TRANOSCIUS 2009. 2. vyd. 188 s. Brož.
Konfirmačná príručka.
ISBN 978-80-7140-311-1

Milosrdenstvo – zdroj nádeje
Spišská Nová Ves, Pallotíni 2009. 1. vyd. 77 s. Brož.
Zborník prednášok z kongresu (Spišská Nová Ves, 5. – 6. 12. 2009).
ISBN 978-80-970199-5-2

Nedeľné evanjeliové čítania metódou lectio divina. Rok C: Evanjelium podľa Lukáša. Z angl. orig. prel. B. Truliková
Banská Bystrica, Slovenská biblická spoločnosť 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.
Týždenné náčrty kombinujú liturgické nedeľné čítania s metódou čítania Svätého písma, ktorá sa nazýva lectio divina (duchovné čítanie).
ISBN 978-80-85486-57-5

ŠUPPA, Jozef
Láska ku Kristovi až do zabudnutia seba samého
Trnava, Dobrá kniha 2009. 1. vyd. 37 s. Brož.
Deviatnik s prosbou o blahorečenie T. Munka a jeho otca Františka.
ISBN 978-80-7141-652-4

29 Učebnice

Evanjelické náboženstvo
Liptovský Mikuláš, TRANOSCIUS 2009. 1. vyd. 28 s. Brož.
Pracovný zošit pre 2. ročník.
ISBN 978-80-7140-313-5

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

32 Politika

CHOMSKY, Noam v interview s Davidom Barsamianom
Čo povieme, to platí. Z angl. orig. prel. Izabela Viskupová
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009. 1. vyd. 144 s. Edícia Pohľady za horizont. Brož.
Jeden zo série rozhovorov, v ktorých sa Noam Chomsky, významný lingvista a politický aktivista, vyjadruje k aktuálnym politickým otázkam súvisiacim so zahraničnou politikou Spojených štátov amerických.
ISBN 978-80-8061-385-3

33 Ekonomika

KRÁĽ, Miloš
Bankovníctví a jeho produkty
Žilina, GEORG 2009. 1. vyd. 265 s. Viaz.
Monografia.
ISBN 978-80-89401-07-9

35 Verejná správa

NIŽŇANSKÝ, Viktor
Medziobecná spolupráca a zlučovanie obcí na Slovensku
Bratislava, Merkury 2009. 1. vyd. 115 s. Brož.
Výskumná štúdia.
ISBN 978-80-89458-00-4

37 Pedagogika. Školstvo. Veda

Predprimárne vzdelávanie
Bratislava, SEducoS 2009. 1. vyd. 496 s. Brož.
Ročenka riaditeľa MŠ 2009 – 2010.
ISBN 978-80-85757-16-3

Spomienková publikácia základnej školy Hranovnica. Zost. M. Benko
Kežmarok, ViViT 2009. 1. vyd. 31 s. Brož.
50. výročie otvorenia nových priestorov budovy ZŠ v Hranovnici.
ISBN 978-80-89264-41-4

391 Učebnice

MAJDÚCHOVÁ, Helena – NEUMANNOVÁ, Anna
Podnik a podnikanie
Bratislava, Sprint 2009. 3. vyd. 207 s. Viaz.
Vysokoškolská učebnica.
ISBN 978-80-89393-13-8

MAJTÁNOVÁ, Anna
Poisťovníctvo
Bratislava, IURA EDITION 2009. 1. vyd. 327 s. Viaz.
Vysokoškolská učebnica.
ISBN 978-80-8078-260-3

MAZÁK, Ján – JÁNOŠÍKOVÁ, Martina
Základy práva EÚ. Ústavný systém a súdna ochrana
Bratislava, IURA EDITION 2009. 1. vyd. 740 s. Viaz.
Vysokoškolská učebnica.
ISBN 978-80-8078-289-4

POSLUCH, Marian – CIBULKA, Ľubor
Štátne právo Slovenskej republiky
Šamorín, HEURÉKA 2009. 3. vyd. 341 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-89122-56-1

ŠKULTÉTY, Peter
Správne právo hmotné. Všeobecná časť
Šamorín, HEURÉKA 2009. 1. vyd. 225 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-89122-60-8

4 JAZYK. JAZYKOVEDA

42 Slovníky

MODÉRÉ, Armelle
Môj prvý anglicko-slovenský slovník. Z angl. orig. prel. E. Tandlichová
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 128 s. Brož.
Ilustrovaný slovník vhodný pre deti, ktoré sa začínajú učiť angličtinu rozdelený podľa tém z každodenného života.
ISBN 978-80-551-2062-1

5 EXAKTNÉ VEDY

53 Fyzika. Nukleárna fyzika

Book of Contributions. Zost. Z. Gažová
Košice, Ústav experimentálnej fyziky SAV 2009. 1. vyd. 149 s. Brož.
Zborník zo 6. medzinárodnej konferencie (Košice, 9. – 11. 9. 2009).
ISBN 978-80-968060-6-5

Ústav experimentálnej fyziky SAV
Košice, Ústav experimentálnej fyziky SAV 2009. 1. vyd. s. Brož.
Informačná brožúra o činnosti ústavu.
ISBN nemá

57 Botanika. Zoológia

BŘEZINOVÁ, Ivona – VRANOVSKÝ, Přemysl
Zvieratá zblízka. Z čes. orig. prel. Peter Mitter
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 87 s. Viaz.
Kniha určená deťom školského veku koncipovaná ako encyklopédia známych druhov zvierat.
ISBN 978-80-551-1979-3

KOTHE, Hans W.
250 akváriových rýb. Z nem. orig. prel. Norbert Dokoupil
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 286 s. Brož.
Praktická publikácia vo fóliovom obale obsahuje fotografie, základné zoologické údaje o 250 druhoch akváriových rýb a o ich chove.
ISBN 978-80-551-2079-9

6 APLIKOVANÉ VEDY

62 Psychológia. Psychiatria. Psychoanalýza. Sexualita

KOMÁRIK, Emil
Psychológia: iná paradigma
Prešov, Vydavateľstvo Michala Vaška 2009. 1. vyd. 188 s. Brož.
Komplexnejší pohľad na človeka, ako sa dnes štandardne prijíma objekt psychologického štúdia správania.
ISBN 978-80-7165-762-0

MURÍN, Gustáv
Návod na dlhovekosť
Bratislava, Metro Media 2009. 1. vyd. 125 s. Brož.
Kniha rád o životospráve a životnom štýle zameraných na aktívny partnerský život.
ISBN 978-80-89327-11-9

67 Marketing. Manažment

GLADWELL, Malcolm
Výnimoční. Príbeh úspechu. Z angl. orig. prel. Martin Štulrajter
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 264 s. Viaz.
Motivačná kniha kanadského žurnalistu a spisovateľa, v ktorej ukazuje spôsoby, ako dosiahnuť životný úspech na skutočných úspechoch konkrétnych ľudí či národov.
ISBN 978-80-551-2066-9

69 Technológia. Priemysel. Stavebníctvo

Progresívne metódy vo výrobných technológiách
Žilina, Žilinská univerzita 2009. 1. vyd. 95 s. Brož.
Materiály z medzinárodného sympózia v rámci projektu CEEPUS (Oščadnica, 29. – 31. 10. 2009).
ISBN 978-80-89276-22-6

691 Učebnice

MAJTÁN, Miroslav
Manažment
Bratislava, Sprint 2009. 5. vyd. 405 s. Viaz.
Vysokoškolská učebnica.
ISBN 978-80-89393-07-7

7 UMENIE. ŠPORT. VOĽNÝ ČAS

71 Architektúra

Slovenská architektúra. 150 tvorivých osobností súčasnej architektúry. Zost. Darina Lalíková
Bratislava, Vydavateľstvo Eurostav 2009. 1. vyd. 150 s. Viaz.
Reprezentatívna publikácia s profilmi osobností našej architektúry s opisom ich diela a s množstvom fotografií.
ISBN 978-80-89228-23-2

78 Hudba. Tanec. Scénické umenie. Iné múzické formy

Hudobné dedičstvo vo fondoch knižníc a múzeí. Zost. D. Drličková
Bratislava, Univerzitná knižnica 2009. 1. vyd. 75 s. Brož.
Zborník zo seminára.
ISBN 978-80-89303-17-5

79 Šport. Voľný čas

HAZUCHA, Miroslav
Športový príklad Dušana Čikela
Trenčín, Helena Krausová – HELA 2009. 1. vyd. 149 s. Brož.
Kniha športového novinára, publicistu a historika (nar. 1944) o bežeckom pretekárovi Dušanovi Čikelovi.
ISBN 978-80-89461-00-4

Krížovky s vtipmi Petra Urbana
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 143 s. Brož.
Tretí súbor logických úloh na voľný čas: 112 krížoviek a osemsmeroviek. V žltej obálke.
ISBN nemá

Krížovky s vtipmi Petra Urbana
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 143 s. Brož.
Štvrtý súbor logických úloh na voľný čas: 112 krížoviek a osemsmeroviek. V oranžovej obálke.
ISBN nemá

8 LITERATÚRA. BELETRIA

80 Literárne dejiny. Teória. Kritika. Korešpondencia. Súborné dielo a vybrané diela. Biografie a monografie o spisovateľoch

DOMINOVÁ, Hilde
(V)zlet z popola. Z nem. orig. prel. Tomáš Gáll
Bratislava, Vydavateľstvo Q 111 2009. 1. vyd. 99 s. Brož.
Výber z lyrického diela nemeckej poetky (1912-2006), v ktorom čerpala z vlastného osudu poznačeného vojnou a emigráciou.
ISBN 978-80-89092-52-9

81 Poézia

BRÜCK, Miroslav
Obchádzky
Ivanka pri Dunaji, F. R. & G. 2009. 1. vyd. 49 s. Brož.
Aktuálna básnická zbierka osobitného filozofujúceho lyrika (nar. 1964) žijúceho a tvoriaceho v Skalici.
ISBN 978-80-855-08-95-6

PETRO, Ján
Rekviem pre fúkaciu harmoniku
Poprad, Ján Petro 2009. 1. vyd. Nestr. + CD. Brož.
Zbierka básní, filozoficko-emocionálnych pohľadov do vnútra lyrického ja autora (nar. 1961). Súčasťou knihy je hudobné CD s názvom *Zajtra snáď*.
ISBN 978-80-970251-1-3

83 Román. Novely. Poviedky

AUSTEN, Jane
Opátstvo Northanger. Z angl. orig. prel. Beáta Mihalkovičová
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010. 1. vyd. 247 s. Viaz.
Štvrtý román slávnej anglickej spisovateľky (1775-1817) zo série vydávanej Slovartom z prostredia vyššej anglickej spoločnosti v kúpeľnom mestečku Bath.
ISBN 978-80-8085-797-4

BALOGHOVÁ, Mary
Zvrhlá láska. Z angl. orig. prel. Tamara Chovanová
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010. 1. vyd. 256 s. Viaz.
Sentimentálno-eroticko-ľúbostný román od známej spisovateľky, v ktorom túžba a vášeň spojí krásneho lorda Rannulfa s mladou ženou Judith.
ISBN 978-80-220-1510-3

BROWNOVÁ, Sandra
Odrazená strela. Z angl. orig. prel. Zuzana Dudíková
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 430 s. Viaz.
Detektívny príbeh policajta Duncana o vyšetrovaní smrti muža v dome sudcu, ktorého mladá manželka Elise svojou príťažlivosťou zmätie Duncana.
ISBN 978-80-551-2019-5

BUKOWSKY, Z. H.
Sexodus
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 232 s. Viaz.
Román napísaný pod pseudonymom tvorí príbeh mladého muža, ktorý sa prediera životom ako gigolo.
ISBN 978-80-551-2109-3

CASTOVÁ, P. C. – CASTOVÁ, Kristin
Označená. Škola noci 1. Z angl. orig. prel. Oľga Kralovičová
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 262 s. Viaz.
Prvá časť fantazijnej série, ktorú napísala matka s dcérou, o upírskom živote.
ISBN 978-80-551-2102-4

CONNELLY, Michael
Temná ozvena. Z angl. orig. prel. Patrick Frank
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. 1. vyd. 397 s. Viaz.
Ďalší detektívny román svetoznámeho spisovateľa, v ktorom detektív Harry Bosch rieši vraždu svojho bývalého spolubojovníka vo Vietname.
ISBN 978-80-8085-814-8

COOPER, Glenn
Knižnica mŕtvych. Z angl. orig. prel. Mária Muráňová
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 310 s. Viaz.
Debut lekára, scenáristu a filmového producenta o agentovi FBI Piperovi a jeho vyšetrovaní sériových vrážd, ktoré ho vedie na stopu veľkého historického tajomstva.
ISBN 978-80-551-1904-5

DERDUĽ, Mário Vittorio
Tajomstvo hrobára
Bratislava, TYPO-COL 2009. 1. vyd. 310 s. Brož.
Román inšpirovaný skutočnými životopisnými udalosťami dnes 86-ročného autora.
ISBN 978-80-970306-2-9

GÁLVEZ, Pedro
Nero. Cisárov denník. Zo špan. orig. prel. Vladimír Oleríny
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. 1. vyd. 198 s. Edícia CV. Viaz.
Historický román o rímskom cisárovi – román je súčasťou trilógie biografií o historických osobnostiach (román o Senecovi vyšiel v roku 2008, nasledovať bude príbeh Agrippiny).
ISBN 978-80-8085-722-6

GRILLOVÁ, Evelyn
Zberateľ. Z nem. orig. prel. Peter Kubica
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009. 1. vyd. 191 s. Brož.
Románový príbeh rakúskej spisovateľky (nar. 1942) o outsiderovi konfrontovanom so svetom úspešných ľudí.
ISBN 978-80-8061-369-3

CHRISTIE, Agatha
Smrť na Níle. Z angl. orig. prel. Viera Marušiaková
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010. 2. vyd. 240 s. Edícia Zelená knižnica. Viaz.
Druhé vydanie aj sfilmovanej detektívky o vyšetrovaní Hercula Poirota pri plavbe parníkom na Níle.
ISBN 978-80-220-1511-0

JURÍK, Ľuboš
Krimi prípady reportéra AZ 1/2, 3/4, 5/6, 7/8, 9/10, 11/12, 13/14
Bratislava, MAGNUM PUBLISHER 2009. 1. vyd. 396 s., 377 s., 416 s., 272 s., 342 s., 294 s., 232 s. Brož.
Sedem detektívnych kníh s hlavnou postavou reportéra Antona Zárubu, ktorý rieši rôzne kriminálne prípady spoločne s policajným radcom Zérerom a súkromným detektívom Gaburom. Názvy jednotlivých titulov: Choď za svojím snom/Ryby nikdy nie sú smädné, Malý hrdina veľkého sveta/Hocikam mimo tohto sveta, Čierny chlieb lásky/Diabolská maska, Vražda v pavlačovom dome/Tajomstvo starej

dámy, Smrť na futbalovom štadióne/ Vražda v pekle, Kain, kde je tvoj brat Ábel?/Jaskyňa vrahov, Usmej sa, si na rade/Červená sedma.
ISBN 978-80-967805-1-8

KARPINSKÝ, Peter
Nanebovzatie
Košice, Vydavateľstvo PECTUS 2009. 1. vyd. 244 s. Viaz.
Druhá autorova (nar. 1971) kniha pre dospelých s množstvom aktuálnych tém spracovaných originálnym rozprávačským videním a štýlom.
ISBN 978-80-969793-9-4

KORYTA, Michael
Posledná noc. Z angl. orig. prel. Alena Redlingerová
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2010. 1. vyd. 224 s. Edícia Zelená knižnica. Viaz.
Detektívny príbeh vyšetrovania brutálnej vraždy celej rodiny.
ISBN 978-80-220-1498-4

McGOWANOVÁ, Kathleen
Kniha lásky. Z angl. orig. prel. Alojz Keníž
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 429 s. Viaz.
Druhá časť mysterióznej trilógie (prvá časť: Očakávaná, Ikar, 2007) o tajomstvách súvisiacich s Máriou Magdalénou.
ISBN 978-80-551-2076-8

MYRONOVÁ, Vicki – WITTER, Bret
Dewey. Kocúr v knižnici. Z angl. orig. prel. Tamara Chovanová
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 222 s. Viaz.
Román z prostredia knižnice o kocúrovi Deweym a o tom, ako zmenil životy jej pracovníkov i celého mesta a stal sa známy v USA.
ISBN 978-80-551-2073-7

SMITHOVÁ, L. J.
Upírske denníky: Prebudenie. Z angl. orig. prel. Marína Gálisová
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 231 s. Brož.
Pokračovanie upírskych príbehov pre dospievajúcu mládež o tajomnom a krutom svete.
ISBN 978-80-8089-331-6

ŠIKULA, Bystrík
Objatia mŕtvych otcov. Doslov Ján Lenčo
Bratislava, REGENT 2009. 2. vyd. 161 s. Edícia Erb. Viaz.
Druhé vydanie románu súčasného prozaika, kritika a publicistu (nar. 1956) o mužovi, ktorý sa po otvorení hraníc v 90. rokoch dostáva do Ameriky.
ISBN 978-80-88904-72-4

ŤAŽKÝ, Ladislav
Pivnica plná vlkov
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009. 2. vyd. 461 s. Viaz.
Druhé vydanie monumentálneho románu významného spisovateľa našej najstaršej prozatérskej generácie (nar. 1924) časovo rámcovaného udalosťami druhej svetovej vojny a združstevňovaním slovenskej dediny.
ISBN 978-80-8061-368-6

ZIMKOVÁ, Milka
InterCity. Ilust. Milina Zimková
Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 101 s. Viaz.
Zbierka poviedok pozoruhodnej herečky a spisovateľky (nar. 1951) plná nažitej filozofie, humoru, expresívnosti aj vážnych emócií.
ISBN 978-80-8101-239-6

841 Literatúra faktu

LISICKÝ, Mikuláš Juraj
Živá symetria. Doslov Milan Jurčo
Bratislava, Vydavateľstvo Q 111 2009. 2. vyd., v Q111 1. vyd. 140 s. Viaz.
Filozofické a interdisciplinárne prieniky do prírody, ktoré sa pokúšajú uchopiť jej univerzálne zákonitosti, od zoológa a filozofa (nar. 1946).
ISBN 978-80-89092-49-9

NEITZEL, Sönke
Odpočúvaní. Z nem. orig. prel. Juraj Hirner, Miloš Polák, Katarína Kovačičová
Bratislava, Ikar . 2009 vyd. 509 s. Viaz.
Kniha profesora moderných dejín (nar. 1968), v ktorej ponúka prepis tajne odpočúvaných súkromných rozhovorov nemeckých fašistických dôstojníkov.
ISBN 978-80-551-1931-1

86 Literatúra pre deti a mládež

ČAHOJOVÁ-BERNÁTOVÁ, Božena
Cesta za Malým princom. Ilust. Markéta Vydrová
Bratislava, Don Bosco 2009. 1. vyd. 117 s. Viaz.
Lyrický príbeh postavený ako nepriame pokračovanie svetoznámej knihy francúzskeho autora: autorka rozprava príbeh Dúhovej princeznej.
ISBN 978-80-8074-101-3

DAŠKOVÁ, Kveta
Básničky z gombíkovej dierky. Ilust. Kristína Šimková
Bratislava, Vydavateľstvo Q 111 2009. 1. vyd. 42 s. Viaz.
Zbierka hravých básní pre deti mladšieho školského veku.
ISBN 978-80-89092-51-2

ĎURÍČKOVÁ, Mária
O Guľkovi Bombuľkovi. Ilust. Peter Čisárik
Bratislava, Buvik 2009. Poradie vydania neuvedené. 46 s. Viaz.
Príbeh klbka Bombuľka, ktorý súčasne vychádza v rovnakej grafickej úprave a s rovnakými ilustráciami v anglickej verzii.
ISBN 978-80-89028-95-5

FERKO, Miloš
Svet je hra. Ilust. Martin Kellenberger
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009. 1. vyd. 80 s. Viaz.
Tretia beletristická kniha (Šťastie za dverami, Tisíc toliarov za Olgu Stadnicku) spisovateľa a literárneho teoretika (nar. 1974) určená najmä tínedžerom.
ISBN 978-80-8061-380-8

FREDERICK, Heather Vogel
Myší špióni – Zlatofúz. Z angl. orig. prel. Jana Melcerová
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. 1. vyd. 304 s. Viaz.
Tretí napínavý príbeh pre deti tentoraz o špičkovej agentke Slávke z Myšej špionážnej agentúry, ktorá chce dolapiť potkanieho zlodeja Zlatofúza.
ISBN 978-80-8085-831-5

FREDERICK, Heather Vogel
Myší špióni – Do vlastných labiek. Z angl. orig. prel. Jana Melcerová
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. 1. vyd. 272 s. Viaz.
Druhá časť dobrodružno-kriminálnej série pre deti o svete myších agentov: myšia špiónka Slávka Sláviková so svojím partnerom sa usilujú prekaziť plány potkana Smraďocha na ovládnutie sveta.
ISBN 978-80-8085-511-6

KUBICA, Peter
Z denníka malého Petríka. Ilust. Zuzana Kubicová
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009. 1. vyd. 62 s. Viaz.
Súbor rýmovaných básní pre deti s rodinnými a duchovnými témami.
ISBN 978-80-8061-379-2

KUGLEROVÁ, Zuzana
Zlatá reťaz boha Sobeka
Martin, Vydavateľstvo Matice slovenskej 2009. 1. vyd. 165 s. Viaz.
Historicko-dobrodružná próza o vojnách a faraónoch, pri písaní ktorej vychádzala spisovateľka z faktografie dávnovekého Egypta.
ISBN 978-80-8115-014-2

MASARYK, Miroslav
Pán Stojka a myšička Sojka. Ilust. Svetozár Mydlo
Bratislava, Buvik 2009. 1. vyd. 77 s. Viaz.
Rozprávkové príbehy pána Stojku a jeho kamarátky myšky.
ISBN 978-80-89028-90-0

NANETTIOVÁ, Angela
Muž, ktorý pestoval kométy. Z tal. orig. prel. Daniela Lozanová
Martin, Vydavateľstvo Matice slovenskej 2009. 1. vyd. 115 s. Viaz.
Sugestívne rozprávanie pre deti i dospelých o chlapcovi Arnovi žijúcom uprostred tajomnej prírody, o túžbe po otcovi a dôležitých snoch.
ISBN 978-80-8115-008-1

PAOLINI, Christopher
Eragon. Odkaz Dračích jazdcov. Z angl. orig. prel. Zdenka Buntová
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 2. vyd. 511 s. Brož.
Druhé vydanie prvého dielu svetoznámej monumentálnej fantasy trilógie o boji chlapca s temnými silami.
ISBN 978-80-8089-346-0

PAOLINI, Christopher
Eldest. odkaz Dračích jazdcov. Z angl. orig. prel. Zdenka Buntová
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 2. vyd. 687 s. Brož.
Druhý diel fantasy trilógie, z ktorej sa doteraz predalo vyše 20 miliónov výtlačkov: Eragon cestuje so Zafirou do elfského mesta Ellesméra, kde zažíva nové dobrodružstvo.
ISBN 978-80-8089-347-7

RENNISON, Louise
Angus, bozky a trapasy. Z angl. orig. prel. Oľga Kralovičová
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. 2. vyd. 214 s. Viaz.
Druhé vydanie úspešnej knihy s podtitulom Denníky Georgie Nicolsonovej pre mládež o štrnásťročnej Georgii a jej problémoch v rodine a so spolužiakmi.
ISBN 978-80-8085-883-4

SIMON, Francesca
Spodky Grázlika Gaba. Z angl. orig. prel. Darina Zaicová. Ilust. Tony Ross
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. 1. vyd. 92 s. Brož.
Ďalší diel obľúbenej a vtipnej série o školákovi Gabovi, ktorý si tento raz omylom oblečie dievčenské nohavičky.
ISBN 978-80-8085-845-2

87 Humor. Satira. Kreslený humor

LACHKOVIČ, Adolf
Čierne výložky
Bratislava, Štúdio humoru a satiry 2009. 1. vyd. 96 s. Viaz.
Humorno-satirický román o „vojne" Záhoráka pekára Cyrila Babaliča v technickom prápore v 50. rokoch.
ISBN 978-80-85451-51-1

Sex po 50
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. Nestr. Viaz.
Humorná, recesistická kniha na voľný čas.
ISBN 978-80-8089-334-7

88 Cudzojazyčná literatúra. Viacjazyčné vydania

ĎURÍČKOVÁ, Mária
Roly-poly Pompon. Zo slov. orig. prel. Heather Trebatická. Ilust. Peter Čisárik
Bratislava, Buvik 2009. 1. vyd. 46 s. Viaz.
Anglický preklad diela O Guľkovi Bombuľkovi, ktorý súčasne vychádza v rovnakej grafickej úprave a s rovnakými ilustráciami ako slovenská verzia.
ISBN 978-80-89028-96-2

PLULÍKOVÁ, Jana
Jantár / Amber. Zo slov. orig. prel. autorka a Brendan Edwards. Doslov Elena Hidvéghyová-Jung
Trnava, Vertigo 2009. 1. vyd. 142 s. Brož.
Dvojjazyčný básnický debut autorky strednej generácie, tlmočníčky v Európskom parlamente.
ISBN 978-80-968071-1-6

9 GEOGRAFIA. BIOGRAFIE. DEJINY

921 Pamäti. Spomienky. Autobiografie

BROCKA, Július – BROCKOVÁ, Renáta
Kým prišiel November...
Trnava, Dobrá kniha 2009. 1. vyd. 91 s. Viaz.
Spomienková kniha na vieru, Cirkev, život a osudy spred novembra 1989.
ISBN 978-80-7141-661-6

97 Dejiny slovenských regiónov a miest

ELIÁŠ, Miroslav
Pamätný spis k dejinám Šurianskeho hradu
Šurany, Mestské kultúrne stredisko 2009. 2. vyd. 96 s. Brož.
Publikácia o hrade i osobnostiach v dejinách Šurian.
ISBN 978-80-970269-4-3

KORMOŠOVÁ, Ružena
Míľniky histórie mesta Spišská Nová Ves
Spišská Nová Ves, Mestský úrad 2009. 1. vyd. 56 s. Brož.
Stručné dejiny od najstarších čias po súčasnosť.
ISBN 978-80-970129-4-6

992 Historické dokumenty. Archívy. Múzeá

Ako sme žili? Zost. P. Maráky, P. Tomčík, M. Plichtová
Bratislava, Slovenské národné múzeum (SNM) 2009. 1. vyd. 264 s. Viaz.
Výstava o Slovensku v 20. storočí.
ISBN 978-80-8060-243-7

993 Rozličné fakty. Aktuality

Ezoterické cvičenia. Z angl. orig. prel. Z. Jančichová. Zost. S. Atteshlis
Bratislava, Stredná odborná škola polygrafická 2009. 1. vyd. 174 s. Brož.
Kresťanské meditácie a cvičenia.
ISBN 978-80-969361-5-1

999 Učebnice

Geográfia az alapiskolák 6. és a nyolc évfolyamos gimnáziumok 1. osztálya számára. Zo slov. orig. prel. I. Fehér
Harmanec, Vojenský kartografický ústav 2009. 1. vyd. 84 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-8042-576-0

Adresár vydavateľstiev z Kníh v predaji

Buvik, P. O. Box 18, 814 99 Bratislava 1, tel. 02/5441 6092

Dobrá kniha, P. O. Box 26, Štefánikova 44, 917 01 Trnava, tel. 033/5934 211, fax 033/5934 226, e-mail: redakcia@dobrakniha.sk

Don Bosco, Miletičova 7, 821 08 Bratislava, tel. 02/555 722 26, fax 02/555 749 92, e-mail: donbosco@donbosco.sk

F. R. & G., P. O. Box 252, 814 99 Bratislava

Helena Krausová – HELA, Hviezdoslavova 23, 911 01 Trenčín, tel. 0905/573 121, e-mail: hela@mmstudio.sk

HEURÉKA, Gazdovský rad 49/16, 931 01 Šamorín, tel. 031/5627 147

Ikar, Kukuričná 13, 831 03 Bratislava 3, tel. 02/ 49 104 307-308, fax 02/ 49 104 350, e-mail: ikar@ikar.sk

IURA EDITION, Oravská 17 821 09 Bratislava, tel. 02/ 53 41 87 89 – 92, fax 02/ 53 41 77 83, e-mail: office@iura.sk

Ján Petro, Rastislavova 3489/24, 058 01 Poprad, e-mail: archers@azet.sk

Kalligram, Staromestská 6, 813 36 Bratislava, tel. 02/5441 5028, fax 02/5441 1801, e-mail: szig@kalligram.sk

Merkury, Martinčekova 2, 821 09 Bratislava, tel. 02/5341 7297, fax 02/5341 5922

Mestské kultúrne stredisko Šurany, SNP 16, 942 01 Šurany, tel. 035/650 00 77, fax 035/650 00 77, e-mail: msks-surany@szm.sk

Mestský úrad, Radničné námestie 7, 052 01 Spišská Nová Ves, tel. 053/4176 611, fax 053/4426 980, e-mail: radnica@mestosnv.sk

Metro Media, Račianska 66, 831 02 Bratislava, tel. 02/4920 7411, fax 02/4920 7438, e-mail: info@metromedia.sk

Pallotíni, Spoločnosť katolíckeho apoštolátu, Sídlisko Západ – Kostol Božieho Milosrdenstva, 053 11 Spišská Nová Ves, tel. 053/4298 261

REGENT, Štefánikova 19, 811 05 Bratislava, tel. 02/5249 1998, fax 02/5249 1998

SEducoS, Linzbothova 18, 821 06 Bratislava 214

Slovenská biblická spoločnosť, P. O. Box 467, 794 01 Banská Bystrica, tel. 088/313 02

Slovenské národné múzeum, Vajanského nábrežie 2, 810 06 Bratislava, tel. 02/59349 111, fax 02/52924 344, e-mail: riaditel@snm.sk

Slovenský spisovateľ, Vajnorská 128, 832 92 Bratislava 12, tel. 02/4445 3041, e-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk

Sprint, vydavateľská, filmová a reklamná agentúra, Schillerova 19, 811 04 Bratislava, tel. 02/5477 17 43

Stredná odborná škola polygrafická, Račianska 190, 835 26 Bratislava, tel. 02/44 88 44 29, fax 02/44 88 50 05, e-mail: skola@polygraficka.sk

Štátna vedecká knižnica, Hlavná 99, 081 37 Prešov, tel. 051/7723 315, 7713 437

Štúdio humoru a satiry, Martinská 48, 821 05 Bratislava, tel. 02/4333 5385, fax 02/4333 5385, e-mail: shs_koc@stonline.sk

TRANOSCIUS, Tranovského 1, 031 80 Liptovský Mikuláš, tel. 044/5523 070, 5526 343, fax 044/552 30 70, 044/552 22 06, e-mail: mail@tranoscius.sk

TYPO-COL, Račianska 71, 832 59 Bratislava, tel. 02/53 41 65 55, fax 02/53 63 68 89, e-mail: typocol@stonline.sk

Univerzitná knižnica, Michalská 1, 814 17 Bratislava, tel. 02/59 804 222, fax 02/54 434 246, e-mail: ukb@ulib.sk

Ústav experimentálnej fyziky SAV, Watsonova 47, 040 01 Košice, tel. 055/792 2201, fax 055/633 62 92, e-mail: sekr@saske.sk

ViViT, Hviezdoslavova 18 – Lýceum 060 01 Kežmarok, tel. 052/4525 361, fax 052/4525 361, e-mail: vivit@sinet.sk

Vojenský kartografický ústav, 976 03 Harmanec, tel. 048/4198 259, fax 048/4198 339, e-mail: vku@vku.sk

Vydavateľstvo Eurostav, Nová ul. 3, 831 03 Bratislava, tel. 02/4445 5307, fax 02/4445 0779, e-mail: eurostav@eurostav.sk

Vydavateľstvo Fragment, Kominárska 2, 831 04 Bratislava 3, tel. 02/5023 4583, fax 02/5557 3151, e-mail: fragment@fragment.sk

Vydavateľstvo Matice slovenskej, Mudroňova 1, 036 52 Martin, tel. 043/4220 692, fax 043/4307 243, e-mail: vms@vydavatel.sk

Vydavateľstvo Michala Vaška, Nám. Kráľovnej pokoja 3, 080 01 Prešov, tel. 051/ 7711407, 7742763, fax 051/7711 407, e-mail: vmv@vmv.sk

Vydavateľstvo PECTUS, Starozagorská 7, 040 23 Košice, tel. 0907 287 843, e-mail: pectus@pectus.sk

Vydavateľstvo Q 111, J. C. Hronského 4, 831 02 Bratislava, tel. 02/5292 7057, e-mail: q111@stonline.sk

Vydavateľstvo Slovart, Poštový priečinok 70, Bojnická 10, 830 00 Bratislava 3, tel. 02/4920 1800, fax 02/4920 1899, e-mail: pobox@slovart.sk

Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, Laurinská 2, 814 99 Bratislava, tel. 02/5443 2671, fax 02/5443 2671, e-mail: vsss@vsss.sk

Žilinská univerzita, Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina, tel. 041/513 5101

Anne Gracieová
Tudorovci – Kráľ, kráľovná a milenka

Bratislava, Aktuell 2009
Preklad Helena Šajgalíková

Ústrednou postavou televízneho hitu o intrigách, láskach a významných historických udalostiach na anglickom panovníckom dvore je kontroverzný panovník Henrich VIII. z dynastie Tudorovcov. Preslávil sa aj svojimi šiestimi manželstvami. Kniha Anne Gracieovej napísaná na základe scenárov Michaela Hirsta predstavuje kráľa nielen ako pekného mladého muža milujúceho boj, turnaje a svoju krajinu, ale aj ako krutého, sebeckého a samoľúbeho zvodcu žien. Hoci ženy tej doby mali pevne určené miesto, často práve ony vo veľkej miere ovplyvnili chod histórie. V prípade tejto knihy je to Anna Boleynová, druhá manželka Henricha VIII. Panovníka neočarila len svojou krásou, ale i mladosťou, ktorá bola zárukou, že mu porodí vytúženého potomka a právoplatného dediča. Kráľovná Katarína Aragónska totiž nemala toľko šťastia, čo napokon viedlo k ťaživému rozvodu. V románe sa stretneme aj s ďalšími výraznými postavami, ako sú právnik a humanista Thomas More alebo mocný kardinál Wolsey. Plejádu historických osobností dopĺňajú aj európski panovníci a početní dvorania, pričom každý z nich má svoju nezastupiteľnú úlohu.
Pre tých, čo mali možnosť vidieť prvú sériu Tudorovcov, kniha v podstate neprináš nič nové, čo je škoda, pretože práve literárne spracovanie ponúka možnosť rozšíriť príbeh aj o dejinné súvislosti a fakty. Na druhej strane sa vďaka „ľudskému“ spracovaniu stávajú z učebnicových mien osoby z mäsa a kostí, ktoré vás poľahky a pútavo prenesú spleťou anglických dejín.

Marek Zákopčan

Max Allan Collins
Kosti. Z hĺbky zeme

Bratislava, Remedium 2009
Preklad Lucia Buzgovičová

Stewart Musetti, pravá ruka mafiánskeho klanu Gianelliovcov, sa prihlásil na polícii, aby udal svojich bývalých šéfov. Dostal sa tak do Federálneho programu na ochranu svedkov a FBI ho skrýva na utajenom mieste. Počas procesu s Gianelliovcami však záhadne zmizne aj spolu so štyrmi agentmi FBI. Špeciálny agent Seeley Booth je bezradný; jeho hlavný a jediný svedok zmizol a família Gianelliovcov sa dostane opäť na slobodu. Boothovi je jasné, že „inštalátorovi“ Raymondovi Gianellimu, ktorý dokázal „utesniť“ všetky diery v podsvetí, sa opäť podarilo „spláchnuť“ všetky obvinenia proti mafii. Musetti už dávno nie je medzi živými.
Akoby toho nebolo dosť, onedlho sa priamo pred vrátnicou budovy FBI ocitla precízne poskladaná kostra človeka. V Boothovi narastalo tušenie, že je to všetko, čo ostalo z jeho hlavného svedka. Vybielené kosti spájali tenké drôty a medzi kosťami na nohe bol poskladaný kúsok papiera. Booth si zavolá na pomoc forenznú antropologičku Temperance Brennanovú. Tá zistí, že kosti nepochádzajú z tela jedného človeka a podľa odkazu, ktorý sa našiel pri kostre ide o sériového vraha. Booth s Brennanovou údajného vraha vystopujú, a ten sa ocitne čoskoro za mrežami.
Ale obetí z poskladaných kostí pribúda a vyšetrovanie vedie opäť k mafiánskemu klanu Gianelliovcov. Temperance musí rozlúštiť príbeh kostí a zistiť, aká je pravda a kto je za to všetko zodpovedný.
Kniha je napísaná podľa úspešného televízneho seriálu *Kosti* (Bones) a charakterov vytvorených podľa Kathy Reichs. Temperance Brennanová je druhé ja spisovateľky, ktorú New York Times vyhlásil za najlepšie predávanú autorku.

Michaela Geisbacherová

Allison Winn Scitchová
Moje najlepšie roky

Bratislava, Ikar 2009
Preklad Stanislava Bošiaková

Žijeme jediný život, bez možnosti dodatočných opráv.
Ale čo by sa stalo, keby...
To je východisková situácia Jilian, hrdinky druhého románu Allison Winn Scotchovej *Moje najlepšie roky.* Má dokonalého manžela, zdravé dieťa, krásny dom, ktorý ustavične upratuje, ale aj čoraz viac pochybností o tom, či urobila správne, že sa pred siedmimi rokmi rozišla s ľahkomyseľným Jacksonom, vydala sa za Henryho, vzdala sa kariéry v reklamnej agentúre a stala sa matkou na plný úväzok... Má pocit úzkosti , akoby sa ocitla v pasci. Lenže zrazu sa stane niečo nečakané – ocitne sa v minulosti. Má možnosť nájsť odpovede na svoje otázky, zmeniť svoj osud?
Nie, nejde o žiadne sci-fi, len o využitie jedného jeho prvku – premiestnenie v čase. Inak je to čítavý oddychový príbeh s istou dávkou psychológie všedného dňa, čiže nechýba poučenie, ale ani láskavý humor. Jilian si uvedomí, že síce dostala druhú šancu, ale záleží na nej, či ju dokáže využiť, poučiť sa z chýb minulosti a zmeniť svoje správanie. Sama si musí uvedomiť, čo vlastne chce a akou cestou chce kráčať, aby našla svoj pravý domov a mohla prežívať naozaj svoje najlepšie roky.
Je to pôvabné čítanie z kategórie tzv. románov pre ženy s trochu sebaironizujúcim mottom: „Teraz pôjde o iný život. O život bez chýb.“ Nuž, keby bolo keby...

Elena Ťapajová

Rozbaľte si ho

Vladimir Tasić: Dar na rozlúčku, Bratislava, Literárne informačné centrum 2009
Preklad Katarína Petríková

Bývalá Juhoslávia bola v socializme pre nás, obyčajných smrteľníkov bez rodiny v Amerike, symbolom zasľúbenej zeme. Odtiaľ sa nosili džínsy, tričká s anglickými nápismi, LP platne. Odtiaľ sa tiež utekalo na Západ. Preto je dnes zaujímavé zistiť, že obyvatelia tejto veľkej krajiny to nemali o nič ľahšie ako my.

Srbský autor Vladimir Tasić napísal pozoruhodné dielko o človeku, rodine a vlasti. Ústrednou postavou je autorov brat, cez ktorého ako cez prizmu pravdy podáva obraz sveta a jeho deformácií. Vladimirov mladší brat vidí neuveriteľne jasne a kriticky, hovorí, čo cíti, nestotožňuje sa, len aby bol pokoj. Už v mladosti je iný. Jedného dňa sa nepohodne s rodičmi a odíde z domu. Čoskoro sa za ním vyberie do sveta aj autor. Matka v nádeji, že jej sprostredkuje spojenie so zmiznutým benjamínkom, vloží mu do batožiny všetky valutové úspory. Colníci však dobre vedia, kam si tajní emigranti schovávajú zakázaný artikel na vývoz. Vladimir príde o peniaze. Postupne aj o ilúzie. A najmä – o brata... O jeho ľahkú ironiu, vtipy, encyklopedické vedomosti, jasnozrivé videnie tohto nedokonalého sveta. Strata je však ziskom – Vladimir zrazu hľadí na svet cez šošovky svojho súrodenca.

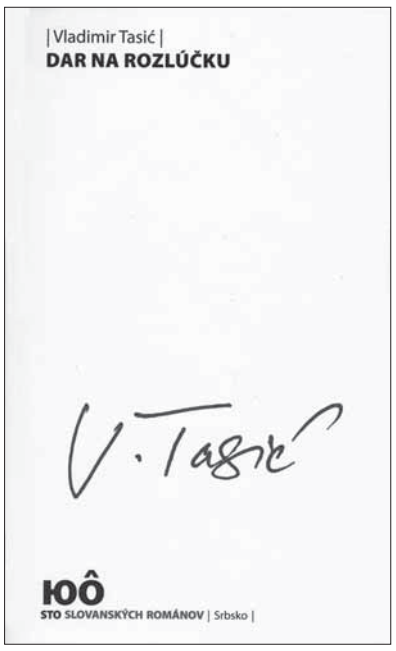

Kniha je napísaná ako hudobné dielo, rozdelená do kapitol s názvami Allegro, Largo cantabile, Allegro non molto. Hoci z nej nepočuť nárek, je to kniha smútku za stratenými ilúziami, zaznamenávajúca život Srbov v Amerike, vzdelaných ľudí na úrovni, ktorí sú inej krvi, iného naturelu, iného vyznania ako Amerika a celý ten šialený, plytký svet. Autor sa statočne pasuje s každodennou fádnosťou, korení ju mierne cynickými spomienkami na socialistický východný blok, uťahuje si z klišé tej éry, kriticky hodnotí zdanlivo úspešný „americký“ život. („Ako vysvetliť dôchodcovskému dychovému orchestru, že pre nich prostriedky nie sú, i keď už na vlastné náklady nacvičili hudbu z Čeľustí, a pritom sa peniaze vyhadzujú na Jane J., ktorá vystavuje použité vložky prišité na vreckovky, na ktorých sú tmavočervenou niťou vyšité slogany typu „Spoznajte moju baranicu“?...) V ďalekom svete autor nie je sám, má pri sebe veľmi svojráznu manželku, ktorá pije nesku, nepoužíva výkričníky a zúri, keď z neho zacíti pach snobizmu, pretvárky a nereálnosti („...žena ma upozornila, že ona je hrnčiarka a nie umelkyňa, a že mi vybije zuby, ak ju ešte raz nazvem umelcom.“) A má urnu, ktorú dostal poštou v papierovej škatuli. Urnu s bratovým popolom. Hľa, čo ostane z brilantného ducha...

Vladimir Tasić nám ponúka dar, po ktorom môžeme siahnuť, rozbaliť ho a nájsť niečo, čo sme určite nečakali, alebo ho nechať tak a pripraviť sa o šancu rozmýšľať trochu inak o živote, o kariére, o úspešnosti a o našich symbolických bratoch – láske, pravdivosti a svedomí.

Ľuba Kukučková

Syngué sabour

Atik Rahimi: Kameň trpezlivosti, Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009
Preklad Marta Činovská

Kameň trpezlivosti, po perzsky syngué sabour, je bútľavá vŕba, ktorej už celé stáročia šepkajú ľudia svoje trápenia, bôle, žalosti. Je špongiou, ktorá vstrebáva neprávosti, aby v momente svojho naplnenia praskla, rozletela sa na drobné kúsky a priniesla človeku katarziu. Kameňom trpezlivosti sa pre afganskú ženu, matku dvoch dcér, stáva jej manžel. Alebo presnejšie, jeho nevládne telo. Dni pre ňu plynú v rytme jeho dychu, jedinej známky života, ktorú je možné pozorovať pri pohľade na čosi, čo ešte nedávno bolo človekom. Žena sa o telesnú schránku svojho biologicky živého manžela stará v podmienkach pouličných bojov v nemenovanom afganskom meste. Svoj životný príbeh nám podáva prostredníctvom monológu, ktorým sa ponára do najtajnejších hlbín svojej duše. Je v ňom údel dievčaťa vydatého za muža, bojovníka, ktorého pred svadbou nevidela, a s ktorým ani v prvých troch rokoch ich manželského života nemala šancu žiť. Je v ňom údel nevesty bývajúcej pod dozorom svojej svokry. Je v ňom údel matky, ktorej lono nevydalo syna, ale len dcéry. Žena je ešte mladá, a predsa skrýva mnohé tajomstvá. Jej postavenie je v prísne organizovanej afganskej spoločnosti ťažké. Svojou spoveďou nám odhaľuje, že nie je len slúžkou, nástrojom na plodenie detí, opatrovateľkou širokej rodiny, ale aj človekom túžiacim, mysliacim, cítiacim. Človekom, schopným obety, ale aj kalkulu. Postupne zisťujeme, že jej život je prestúpený erotikou, jej duša je prestúpená vášňou. V snahe ochrániť tých, ktorých miluje, sa oddá cudzím mužom. Jej vôľa je vôľou prežiť. Pocity, ktoré pri svojej obete hromadí vo svojom vnútri, sú ale neudržateľným bremenom. Telo jej ťažko zraneného manžela, o ktoré sa stará na úkor svojho psychického aj fyzického zdravia, je pre ňu liekom. Spovedá sa mu, žaluje sa mu, kričí naň, šepká mu vyznania. V jedinej nádeji, že počuje, vníma, rozumie. Žena vie, že jej tajomstvá sú bremenom, ktoré by jej muž musel odstrániť len jej zabitím. Bojí sa o jeho život, bojí sa o svoj. Nechá sa znásilniť, aby ho zachránila, predáva sa, aby s ním mohla byť sama. Aby preň mala lieky. Jedlo. Každú minútu vzýva meno Boha. Každý deň inými slovami, každý deň s nádejou. Ale je v nej aj čosi, čo nechce vypovedať. Stačí predsa odpojiť infúziu, vynechať prísun jedla... Prichádza vnútorný zápas. Dilema. Afganská a súčasne naša. Ba naša možno viac, ako by sme si boli ochotní pripustiť. S jej vyriešením nemusíme súhlasiť. Každý svoj životný zápas zvláda inak. Možno sa ale nad ním zamýšľať.

Peter Mráz

Neštandardné interview

Noam Chomsky: Interview s Davidom Barsamianom. Čo povieme, to platí, Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009
Preklad Izabela Viskupová

Noama Chomského netreba slovenskému čitateľovi bližšie predstavovať. Je to *enfant terrible* americkej spoločnosti, rozhorčený hýbateľ verejnej mienky, čiže ideál intelektuála (aj s nedostatkami intelektuálov).

Nie je to celkom štandardné interview, lebo Chomského odpovede v knihe rozhovorov, ktoré viedol David Barsamian, sú husto dopĺňané odkazmi na zdroje, najčastejšie na novinové a časopisecké články. Odpovede sú tiež väčšinou skôr minirozbormi alebo fundovanými úvahami ako okamžitými reakciami mysle. Ani formálne kniha nie je typickým príkladom knihy rozhovorov, lebo na záver obsahuje podrobný slovníček pojmov.

Otázky a odpovede na ne sa týkajú niekoľkých okruhov tém: Blízky východ, Latinská Amerika, náboženstvo v živote Američanov, sloboda prejavu v USA, americká zahraničná politika, hrozby pre USA alebo všeobecne pre civilizáciu a diskusia o možnostiach zmeny súčsnej situácie a predchádzaniu možným rizikám.

Napriek tomu, že rozhovory vznikli v roku 2007, zaujímavé, hutné a originálne odpovede ich robia do istej miery nadčasovým dokumentom alternatívneho hodnotenia americkej domácej aj zahraničnej politiky, a vybraných tém svetového diania, a to alternatívnym pohľadom nielen voči politickému establišmentu v USA, ale aj voči žurnalistickému “mainstreamu”v USA.

Čitateľ by mal napriek všetkým chválam Chomského zostať skeptický voči viacerým jeho názorom. Nakoniec, takýto prístup by určite uvítal aj on sám. Chomsky priznáva, a táto kniha to dokazuje, že USA, napriek všetkým chybám, umožňujú slobodnú debatu o takmer čomkoľvek bez významnejšej hrozby pre účastníkov debaty. Keďže vyšla aj u nás, je to dobré znamenie.

Andrej Školkay

V čom zlyhával človek 20. storočia

Maďarský spisovateľ Péter NÁDAS v Bratislave

Ústav svetovej literatúry SAV pripravil (27. januára) podujatia venované dielu Pétera Nádasa s osobnou účasťou tohto významného maďarského spisovateľa a intelektuála. Po vedeckej konferencii zameranej na stredoeurópsky kontext jeho tvorby v Maďarskom kultúrnom inštitúte v Bratislave sa s ním mohli stretnúť návštevníci kníhkupectva Panta Rhei na prezentácii slovenského prekladu jeho románovej trilógie *Paralelné príbehy* (vyd. Kalligram), ktorú predstavil literárny vedec, riaditeľ ÚSL SAV Adam Bžoch. V skrátenej podobe vám jeho príspevok prinášame:

Románová trilógia Pétera Nádasa *Paralelné príbehy* jestvuje napriek svojej autonómnosti a aj napriek svojej obdivuhodnej bezprostrednosti, aká z nej sála a akou si nás podmaňuje, v intenzívnom i samozrejmom dotyku s veľkými prozaickými dielami svetovej literatúry, a nielen v mojom chápaní predstavuje jednu zo šťastných podôb vyústenia veľkých tradícií moderného európskeho rozprávania.

Bez hlbokého pochopenia všetkého toho, čo doteraz bolo a je v literatúre a najmä v široko koncipovanej próze možné, bez dôkladného premyslenia vkladu M. Prousta a J. Joycea, Th. Manna a R. Musila do svetovej prózy, by nevzniklo dielo také komplexné, zároveň detailne prepracované a v množstve významových rovín kompaktné, akým je tento vyše 1300-stranový opus, ktorý máme možnosť prečítať si v obdivuhodnom preklade, žiaľ, už nežijúcej Juliany Szolnokiovej, a to v krátkom čase po jeho publikovaní v maďarčine v roku 2005. Tri zväzky, nazvané s pátosom literárnych generácií konca 19. a prvej polovice 20. storočia ***Mĺkva krajina***, ***V najhlbšej noci*** a ***Dych slobody*** tvoria obrovskú a zároveň nevyhnutne neúplnú mozaiku pamäte 20. storočia, ktorej zavŕšenie asi ani nie je možné, akokoľvek by sme po ňom túžili.

Paralelné príbehy – tak vyplýva zo samej podstaty pojmu paralela – sa nemôžu stretnúť. Nemôžu sa stretnúť v spoločnej pointe, nanajvýš v predstave čiastočného vzájomného osvetlenia, v akomsi zrkadlení. Jednotlivé postavy tu síce niekedy ťažko vysvetliteľne, inokedy ľahko a prirodzene prechádzajú z príbehu do príbehu, každý vyrozprávaný príbeh si však zachováva svojbytnosť. Mimochodom, Péter Nádas túto kvalitu rovnobežnosti kedysi doceňoval na Plutarchových *Životopisoch slávnych Grékov a Rimanov*, na diele, ktoré dáva zmysel ako dejinný celok paradoxne práve nespojitosťou jednotlivých vyrozprávaných životných osudov. V autorových *Paralelných príbehoch* však nejde o životy slávnych, naopak, románové postavy sú historicky, často aj spoločensky marginálne.

Trilógia sa začína identifikáciou mŕtvoly nájdenej v berlínskom parku v zime 1989 a hľadaním vraha, bezvýznamného študenta, pokračuje represáliami, sprevádzajúcimi likvidáciu koncentráku na nemecko-holandských hraniciach koncom zimy 1945, ďalej príbehom obyvateľov bytu na peštianskom Nagykörúte začiatkom 60. rokov a rozprávaním o priateľstve troch príslušníkov maďarskej tajnej služby – mladíkov s hybridnou identitou –, ďalej opisom stretnutí peštianskej kartárskej spoločnosti starších dám z tých istých čias, príbehom interiérového architekta z konca 30. rokov a jeho ľúbostným vzplanutím k peštianskej psychoanalytičke, ale aj spomienkou na budapeštiansku jeseň a zimu 1956 a na jeden z jej dôsledkov, ktorým bola následná evakuácia detí z hlavného mesta. Pokračuje príbehom milenky jednej z mužských postáv, homosexuálnymi dobrodružstvami ďalšej, ako aj príbehmi ľudí z nacistického Lebensbornu, kde sa za vojny uskutočňovali experimenty na mladých mužoch; záverečný, mocný akord tohto korpusu tvorí príbeh bývalého väzenského strážcu, ktorý sa utiahne na vidiek a tam sa dopustí vraždy.

Paralelné príbehy plynú ako rieka, čo všetko so sebou odnáša – ako opakovane sa objavujúci motív Dunaja a vody, ktorý sprítomňuje plynutie času i deja, i keď prameň mohutného epického toku zostáva pred naším zrakom skrytý a ústie nepoznané. Znepokojenie a krajné emocionálne rozrušenie, hrôzu i ľútosť a k nej patriacu katarziu vyvoláva dramatickosť i otvorenosť viacerých paralelných príbehov. Tento veľký vážny románový projekt hovorí síce niekedy desivým hlasom o človeku 20. storočia, o jeho prežívaní, traumách, honbe za ukojením slastí, o jeho najintímnejších i najtemnejších stránkach – a napokon aj o jeho mieste vo svete. Pokiaľ ide o to posledné, myslím, že Péter Nádas zostáva napriek všetkej tej kráse, ktorou vyvažuje temnotu, z rodu veľkých skeptikov. Jeho *Paralelné príbehy* ukazujú, v čom človek 20. storočia zlyhával: v čom sme zlyhali ako synovia voči otcom, ako otcovia voči svojim synom i dcéram, muži voči ženám, i muži voči mužom. Ale ak popri a v týchto zlyhaniach človek ešte stále aj tvorí, projektuje a buduje mestá, opája sa krásou, miluje a túži, potom stále prijímame s vďakou tento svet ako náš.

Adam Bžoch

Foto **Peter Procházka**

Paul Hoffman: Ľavá ruka Boha

Bratislava, Ikar 2010. Preložil Michal Jedinák

Celosvetová premiéra! Bestseller! Vychádza súčasne vo vyše dvadsiatich krajinách! Bombastické vyhlásenia na prebale knihy ***Ľavá ruka Boha*** by mohli vnímavejšieho čitateľa ľahko odradiť, pretože podobná kampaň sprevádzala okrem iného aj mnohé diela Danielle Steelovej (nič v zlom, pre niekoho je zdrojom skutočného čitateľského potešenia). No v prípade Paula Hoffmana sú všetky výkriky na prebale opodstatnené. Prvý diel trilógie, ktorej ďalšie zväzky sa majú na slovenskom trhu objaviť ešte v tomto roku, má všetky predpoklady skvelého diela: bohatý, hoci pochmúrny dej, exaktné, dynamické a nerozťahané opisy, vetné konštrukcie vystavané ako úder bičom, množstvo uveriteľných postáv.

Príbeh chlapca Caleho, ktorý veľmi tvrdou výchovou nadobudol takmer nadprirodzené schopnosti, rozvíja sa na pozadí dejinného epického oblúka. Podvedome v ňom hľadáme podobenstvo so súčasnými dejinami sveta. Tajomný pôžitkár Idris Pukke, Caleovi druhovia Kleist a Henri Zahmlievač, šľachetný kancelár Vipond, krutý maršal Materazzi, jeho hluchonemý syn Simon, krásna dcéra Arbell i jej šikovná slúžka Riba, zachránená pred pitvou zaživa, sekundujú hlavnému hrdinovi nie ako bájne postavy, no ako skutoční ľudia z mäsa a krvi. Najmä z krvi, ktorej je v knihe požehnane. Je zrejmé, že ide o žáner fantasy, ale vytvorený takými reáliami, až po chrbte behá mráz a myseľ sa bráni uveriť, že takáto éra môže nastať. Veď tu už niekoľkokrát bola! Nadvláda jednej silnej rodiny nad takmer celým svetom, nenávisť samozvaných spasiteľov, hrozné životné podmienky väčšiny hrdinov knihy, orgiastické spoločenstvo, kde si za peniaze možno zadovážiť akúkoľvek rozkoš, vrátane ťažkého sadizmu a vivisekcie na krásnych ženách, to sú kulisy, aké pre svoj dej nedokáže vystavať každý autor. Treba na to odvahu, až potom fantáziu.

Paul Hoffman je obdarený nezvyčajnou schopnosťou predvídať dejiny. Nad svojím prvým románom *Múdrosť krokodílov* strávil trinásť rokov, no výsledok je ohromujúci: Presne v ňom predpovedal novú vlnu svetového terorizmu v 21. storočí a predvídal aj finančný kolaps kapitalistického systému. Pri čítaní ***Ľavej ruky Boha*** sa teda mimovoľne natíska otázka, kedy sa Hoffmanove proroctvá naplnia a kto túto éru prežije?

Dielo je v neposlednom rade otvorenou obžalobou akéhokoľvek tmárskeho náboženstva. Z minulosti sú známe ukrutnosti, ktorých bola v mene obrany pravého Boha schopná len Cirkev a jej pravá ruka, svätá inkvizícia. Aj v Hoffmanovom diele nájdeme historicky pravdepodobné zmienky o hroznom mučení. Jedného spasiteľa, svätého Juraja, kacíri zaživa uvarili v kravskom moči, inému, svätému Paulusovi, vyvrátili telo naruby ako rukavicu, keď mu vrazili do hrdla hák, vytiahli ho druhým koncom tela a upevnili o kone, ktoré pohnali do klusu. Spasitelia na revanš kacírov varili zaživa, upaľovali, štvrtili, trhali na kusy a lámali v kolese... Nepripomína vám to taktiku inkvizície v stredoveku? Všetci mučeníci v dejinách boli vlastne obeťami zverstva zvrátených mozgov, mnohé fakty z dejín náboženstva ostali preto pre verejnosť dodnes utajené. Čo teda spomína a opisuje vo svojom diele Paul Hoffman, nie je nepravdepodobné ani pritiahnuté za vlasy. Čitateľ mu verí – a to je pre literárne dielo známka najvyššej kvality.

Martin Grbjar

ZO SVETA KNÍH

Mazepa – zradca, alebo hrdina?

Knižka Oľgy Kovalevskej *Ivan Mazepa v otázkach a odpovediach* (Tempora 2008) prehľadne, formou dialógov približuje sporné body života jednej z kontroverzných osobností ukrajinských dejín. Mazepa sa vo funkcii ukrajinského hajtmana (1687 – 1709), čiže reálneho držiteľa moci na území krajiny, usiloval o samostatnú politiku. Nevyhnutne sa preto dostal do rozporu s centralizačnými snahami Petra Veľkého, budovateľa ruského impéria. Mazepa v opozícii voči cárovi uzatvára spojenectvo s protimoskovskou koalíciou, vedenou švédskym kráľom Karolom XII. Vo švédskom tábore hajtmana stretáva Daniel Krman, ktorý prišiel prosiť kráľa Karola XII. o podporu úsilí evanjelikov v Uhorsku. Jeho misia je, ako vieme, neúspešná, ale zážitky z cesty poslúžia na vytvorenie jednej z najvýznamnejších pamiatok nášho barokového písomníctva, ***Cestovného denníka***, v ktorom Krman pomerne podrobne vykresľuje aj Mazepu. Plány protimoskovskej koalície zlyhávajú po porážke v bitke pri Poltave roku 1709, hajtman umiera v emigrácii. Oľga Kovalevska sa pokúša hodnotiť tohto vojvodcu tak z hľadiska ruskojazyčného obyvateľstva Ukrajiny, ktoré ho vníma ako zradcu, ako aj pronárodného ukrajinského, ktoré ho, naopak, vníma ako hrdinu.

Mazepov „morálny profil“ narúšajú správy o početných milostných aférach, pre ktoré musel v mladosti opustiť poľský kráľovský dvor. S ohľadom na tieto protiklady sa autorka rozhodla vyhnúť súvislému výkladovému textu, pretože ten by nevyhnutne viedol k nadržaniu jednej či druhej strane. „Dialóg“ otázok a odpovedí je pokus o objektívnejšie vykreslenie historickej osobnosti, bez emócií a národných mýtov.

– mf –

Zomrel J. D. Salinger

V malom americkom meste Cornish v štáte New Hampshire, kde žil so svojou treťou manželkou Colleen O´Neillovou, zomrel autor kultového románu ***The Catcher in the Rye*** (1951, Kto chytá v žite) Jerome David Salinger (nar. 1919). Dielo, pokladané za autobiografické, hneď po vydaní vzbudilo veľkú pozornosť čitateľov i kritiky. Stalo sa jednou z najčítanejších kníh v Spojených štátoch amerických po druhej svetovej vojne a predmetom početných literárnych výskumov. Jeho hrdinom je šestnásťročný Holden Caulfield, ktorý sa priam programovo búri proti spoločenskému konformizmu, morálnemu pokrytectvu a duchovnej prázdnote sveta dospelých. Je to úprimné umelecké svedectvo o citovom rozpoložení a vnútornom tápaní mladej generácie v povojnovom období. Práve ono sa pred tridsiatimi rokmi ocitlo v bizarných súvislostiach. Keď 8. decembra 1980 zastrelil Chapman Johna Lennona, vrah zahodil zbraň a začítal sa do tejto Salingerovej knihy, až kým ho nezatkli policajti. J. D. Salinger si žiarlivo chránil svoje súkromie. Požadoval, aby názvy jeho kníh boli väčšie ako jeho meno, vydavateľov žiadal, aby nepublikovali jeho fotografie a biografické údaje, neposkytoval rozhovory a od roku 1963 nenapísal žiadny nový román či poviedku. V roku 2000 vyvolali rozruch na americkom knižnom trhu spomienky jeho dcéry Margaret A. Salingerovej s názvom *Dream Catcher: A Memoir* (v preklade Jany Kantorovej-Bálikovej vyšli vo vydavateľstvo Slovenský spisovateľ roku 2001 pod názvom ***Kto chytá v sne***, s podtitulom D. J. Salinger očami svojej dcéry). Uverejnila v nich doslova zákutia excentrickej povahy tohto kultového amerického spisovateľa. *„Môj otec... je rojko, ktorý si v tomto svete sotva dokáže zaviazať šnúrky na topánkach.“*

Hegerová spievala Prévertovi

Pred 35. rokmi vo Francúzsku oslavovali sedemdesiate piate narodeniny svojho veľkého básnika Jacqua Préverta. V Divadle Gérarda Philipa v parížskej štvrti Saint-Denis sa 4. februára 1975 konal veľký koncert. Program nahrávala televízia i rozhlas, na pódiu sa vystriedal celý rad známych francúzskych hercov a spevákov. Bola medzi nimi, a málokto o tom vtedy vedel, aj slovenská rodáčka Hana Hegerová, ktorá dostala oficiálne pozvanie od výboru, ktorý umelcove oslavy organizoval. K dispozícii mala skutočne cenný repertoár: Prévert, ktorý poznal jej platne, jej poslal päť knižiek veršov s venovaním a vtipnými rukopisnými poznámkami a súčasne jej ponúkol niekoľko svojich piesní, ktoré dovtedy ešte nikto nespieval. Práve z nich si na spomínaný koncert vybrala tri, všetky s hudbou Maria Tala. Volali sa *Song of Caruso*, *Najkratšia pieseň* a *Paríž je taký malý*. Cez prestávku jej osobne vyslovil uznanie Prévertov brat Paul, lebo, žiaľ, oslávencovi zdravotný stav nedovolil prísť do Paríža. Žil vo svojom vidieckom sídle v normandskom Cherbourgu, kde o dva roky zomrel.

Robert Vavro

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

na Ukrajine

1. Vasyľ ŠKĽAR: **Čornyj voron** (Čierny havran), Jaroslaviv Val
2. Vasyľ ČEPURNYJ, **Akurajku** (Akurajku), Siverščyna
3. Séria kníh **Pro Ukrajinu z honorom i humorom** (O Ukrajine s honorom a humorom), Natalija Brechunenko
4. Hans Christian ANDERSEN: **Snihova koroleva** (Snehová kráľovná), A-BA-BA-HA-LA-MA-HA
5. **Sto kazok** (Sto rozprávok), diel 1., 2., A-BA-BA-HA-LA-MA-HA
6. **Antolohija ukrajinskoho nacionalizmu** (Antológia ukrajinského nacionalizmu), Ukrajinska vydavnyča spilka imeni Jurija Lypy
7. Oľha KOVALEVSKA: **Ivan Mazepa u zapytanňach i vidpoviďach** (Ivan Mazepa v otázkach a odpovediach), Tempora
8. Séria kníh **Dyvnyj detektyv** (Zvláštny detektív), Hrani-T
9. Jaroslav HAŠEK: **Pryhody bravoho soldata Švejka** (Osudy dobrého vojaka Švejka), A-BA-BA-HA-LA-MA-HA
10. Vsevolod NESTAJKO: **Toreadory z Vasjukivky** (Toreadori z Vasjukivky) a knihy Joanne Kathleen ROWLING o Harry Potterovi, A-BA-BA-HA-LA-MA-HA

Radosť z farieb a života

Margita Ivaničková

Kamienka a Viťúz

Martin, Vydavateľstvo Matice slovenskej 2009
Ilustrácie Alena Wagnerová

Autorkine doterajšie tvorivé skúsenosti vyvrcholujú v cykle dvanástich rozprávok ***Kamienka a Viťúz*** s podtitulom Rozprávky o drahých kameňoch pre naše najdrahšie poklady. Rámcový rozprávkový príbeh (namáhavá cesta hrdinu za zachraňujúcim darom) i jeho jednotlivé časti, komponované na spôsob seriálu, sa odohráva v nepomenovanom geologickom praveku, v podzemí, v prakoreňoch budúcej krajiny, „ktorú raz nazvú Slovensko“. Rozprávkové víly, ktoré zotrvajú v jej prapamäti, až kým neodovzdajú zázračný opasok Jánošíkovi, teraz ešte len rozdávajú farby vzácnemu podložiu v hlbinách, pod tušenými horami a ľudskými sídlami. Pamiatku na ten rozprávkový čas zachovajú drahokamy kornelit, opál, celestín, ametyst, malachit… Víly, najmä Kamienka a jej synček Viťúz, do nich vkladajú nielen farby, čo (ako Slováci mnohé v dejinách) museli nadobudnúť namáhavo, neľahko a za cenu obetí. Pyšná dúha by rada bola jediným vlastníkom krásy, vládla nad bezfarebnou (nevedomou), chudobnou krajinou. Uplatňujú sa všeplatné zákony rozprávky: dobro víťazí nad zlom. Nielen v rámcovaní rozprávkového seriálu, ale aj v jeho jednotlivých častiach. Každá z rozprávok je jednou z ciest na iné miesto budúceho Slovenska. Jediné miesto, odkiaľ Viťúz rýchlo odchádza, je rozprávková krajina plná hadolistov, ktoré môžu ublížiť už len tým, že sa o nich hovorí. Metaforicky: blízkosť zla je pre dieťa výsostne nebezpečná – ale tým sa autorka vlastne posunula úplne do našej súčasnosti.

Viac ráz sa autorke podarila vtipná aktualizácia – v ďalekej budúcnosti rozprávkoví hrdinovia tušia (humorne uchopené) Slivensko či Slopensko, kde je dobre, ale aj gágajúce kremnické húsky (Kremnické gagy) – stačí jej jemný náznak, čitateľ pochopí. A či úvod rozprávky Hadolist nie je celkom súčasný? Bohatí rodičia jediného syna *„ráno sa vytratili, prichádzali neskoro v noci. Najímali všakovaké pestúnky, aby chlapca varovali. Lenže pestúnky peniaze zhrabli, dozreli na chlapca, ale ničomu ho nenaučili“.* Takto bez citu vychovávané dieťa – nielen v rozprávke – zapríčiňuje mnohé zlo. Rozprávkový „náhrdelník“ končí sa v oblúku, kde sa všetko na dobré obráti (Viťúz a víly prekonajú dúhu, presvedčia ju, že je na svete farba, ktorú nemá a nikdy mať nebude – temnota bohatého podzemia – a zachránia farebný svet). V knižke sa v mnohých farbách odráža tradícia slovenskej rozprávky (ľudovej aj autorskej), vystopovať môžeme i odozvu kresťanskej legendy. Dieťa sa učí vnímať krásu jedinečného domova, veď rozprávka mu pomenúva aj niekoľko lokalít: Staré Hory, Slanské vrchy, Bukovské vrchy, Červenica, Smolník, Štiavnické, Volovské i Veporské vrchy, Pukanec, Ľubietová, Kremnica, Štiavnica, Magura, Veľký Lipník, Kamienka…

V rozprávaní je zreteľné, že jeho autorkou je poetka. Upozorní nás na to nielen úvodná a záverečná báseň, ale najmä vyjadrovacie prostriedky (metafora, hyperbola, nonsens, pomenovanie rozprávkových postáv s konotáciami na súčasnosť (Hraboch, Kliav). Snové, farebne pokojné ilustrácie Aleny Wagnerovej otvárajú malému čitateľovi svet víl a pokladov decentne a výtvarne kultivovane.

Magda Baloghová

Hans Christian Andersen

Iduškine kvety

Žilina, Knižné centrum 2009
Ilustrácie Ján Vrabec

Hoci Hans Christian Andersen napísal iba 156 rozprávok, preslávili ho po celom svete. Jedna z nich, možno aj preto, že za jej inšpiráciou možno tušiť bratislavské dievčatko s ružami, ***Iduškine kvety***, motivovala slovenského ilustrátora Jána Vrabca. Jeho veľkoformátové maľby sprevádzajú jemný a citlivý rozprávkový príbeh dievčatka Idušky a jej kvietkov, ktoré sa tešia zo života až do konca. Nádherné posolstvo o víťazstve fantázie a detskej úprimnej viery nad skeptickým realizmom má vhodného pendanta vo vizuálnej zložke. Napriek téme večného kolobehu života a smrti v súvislosti so zdrojmi budúcich radostí dieťa od knižky neodchádza smutné. Drobné múdre zamyslenie o budúcnosti má optimistické zakončenie. Radosť z farieb sa snúbi s radosťou zo života. Kniha sa v tomto prípade stala pestrou kvetinovou kyticou. Ak duša dieťaťa je kvetinkou, o ktorú sa treba dobre starať, kniha ***Iduškine kvety*** dušičku iste príjemne láskyplne napojí.

Michal Schuster

Thomas Brezina

Princezná Pia

Bratislava, Fragment 2009
Preklad Martina Vankúšová

Pia cestuje na letný jazykový pobyt do Londýna, kde bude bývať u rodiny Cooperovcov. Doma nechala svojho priateľa Teda, za ktorým je jej hneď po odchode smutno. Jej príchod však sprevádza samé sklamanie a smútok. Dcéra Cooperovcov Claire, o ktorej si Pia myslí, že bude tri týždne jej priateľkou, sa k nej správa veľmi nepriateľsky a nafúkane, dokonca aj pred kamarátkami sa o Pii vyjadruje nepekne a ponižujúco. Akoby toho nebolo dosť, na letisku sa jej stratila batožina, takže sa musí zaobísť bez svojich vecí. Nechýba jej ani tak oblečenie, ako obľúbené knihy. Pán Cooper jej chce pomôcť a ukáže jej starú rodinnú knižnicu, v ktorej sa nachádza množstvo vzácnych kníh. V jednej zo svojich obľúbených kníh od Charlesa Dickensa objaví Pia namiesto románu tajný denník princeznej Philippy. Tá žila pred sto rokmi v tom istom dome a do svojho denníka si zapisovala svoje pocity a zážitky. Ani Philippa sa v dome necítila príjemne, pretože ju jej rodina klamala, vodila za nos a dokonca prenasledovala. Z nejakého zvláštneho dôvodu je jej príbeh prepojený s Piou.

V Londýne Pia spoznáva viacero nových ľudí. Clairinho zvláštneho brata Nathana, ktorý dobrovoľne nerozpráva, neustále sa neprítomne usmieva a v izbe má zbierku lebiek. Kaderníka Peta, ktorý si ju náhodne vybral ako modelku pre svoj nový účes, niekedy ho však prepadnú neovládateľné záchvaty hnevu. Princa Sandra, ktorý si s Piou veľmi dobre rozumie, na ich vzájomné priateľstvo však žiarli pani Cooperová aj Claire. A aj Sandro má svoje tajomstvá – tajomnú Zoe, s ktorou často telefonuje a navštevuje ju, keď sa však Pia zaujíma, kto to je, jeho priateľské správanie sa zmení na odmerané. Jej priateľ Ted sa jej ozýva čoraz menej a v telefóne sa správa čoraz čudnejšie. Pia si jednostaj kladie otázku, ako má prežiť prázdniny s týmito zvláštnymi ľuďmi, tak ďaleko od svojej rodiny a milovaného Teda.

Vydavateľstvo Fragment už prinieslo mladým čitateľom romány Thomasa Brezinu ***Mačacie dievča*** a ***Dotyk anjela***. Vo všetkých troch románoch spája napätie s mystikou a výsledkom je zaujímavý a napínavý dej. Spôsob jeho písania je citlivý a vnímavý, zaujímavo vykresľuje charaktery svojich postáv a zbližuje ich tak so svojimi mladými čitateľmi.

Michaela Geisbacherová

Ako sa žije na statku / Zábavné úlohy pre najmenších

Ilustrácie Antonín Šplíchal

Zvieratká v prírode / Pospájaj a vyfarbi

Bratislava, Fragment 2009
Preklad Jozef Eliáš
Ilustrácie Romana Šíchová

Súčasné deti vyrastajúce vo veľkých mestách celkom samozrejme kreslia fialové kravy... Aké veľké je ich prekvapenie, keď sa stretnú s kravičkou prvý raz „naživo“. Jednou z možností, ako deťom priblížiť zvieratá, je knižka, ktorá prináša vhodnou formou ich obrázky, ale aj opis ich života, zvyky... Vydavateľstvo Fragment pripravilo viac takto orientovaných detských knižiek. Leporelo ***Ako sa žije na statku*** je určené najmenším deťom, ktorých úlohou je podrobnejšie komentovať farbami hýriace obrázky na jednotlivých stranách a následne odpovedať na otázky súvisiace s týmito obrázkami znázorňujúcimi život domácich zvierat a týkajúce sa rôznych činností na statku či v jeho okolí. Druhá knižka či presnejšie zábavný pracovný zošit ***Zvieratká v prírode*** kladie už trochu väčšie nároky na o čosi staršie deti predškolského či raného školského veku, deti musia sústredene pozorovať obrázky, sledovať číslami označené body, ich pospájaním dokončiť obrázky zvierat a napokon ich aj vymaľovať.

– ef –

Na vaše súťažné lístky s kupónom Mladých liet z 11. strany čakáme do 3. marca.

Prvú slovenskú manga knižnicu MangaClub

predstavuje jej prevádzkovateľ Róbert Žittňan

Adresa: OZ AnimeCrew
Mánesovo nám. 6
851 01 Bratislava
Osobné prevzatie mangy:
Róbert Žittňan
Beňadická 15, 851 07 Bratislava
utorok 16.00 – 19.00, piatok 16.00 – 18.00
Tel.: 0907 165 787, 0917 622 005
e-mail: info@mangaclub.sk, www.mangaclub.sk

• Ako vzniklo Občianske združenie AnimeCrew, čo je v súčasnosti hlavnou náplňou jeho činnosti?
– Združenie vzniklo ako nezisková organizácia začiatkom roku 2003 a pôvodne malo spájať ľudí, ktorí sa zaujímajú o japonskú animáciu, komiks a celú túto kultúru a šíriť tieto žánre medzi širokú verejnosť. V súčasnosti sa okrem týchto činností venujeme aj žánrom sci-fi, fantasy, hororu, počítačovým hrám a samozrejme vzdelávaniu v týchto oblastiach. Taktiež podporujeme slovenských autorov formou súťaží a vydávania komiksových a literárnych zbierok. Organizujeme festivaly IstroCON, Comics Salon, AnimeSHOW a GAME EXPO. Poslednou novinkou je otvorenie knižnice japonského komiksu MangaClub vlani v novembri.

• Mohol by si čitateľom Knižnej revue vysvetliť základy pojmov manga a anime?
– Manga je japonský ekvivalent komiksu, je to vlastne japonský komiks. Anime je výraz pre japonský animovaný film, resp. skratka, ktorá vynikla z Japan Animation.

• Čo ponúka knižnica MangaClubu, ako si v nej možno požičiavať mangy?
– Knihy, ktoré si chcete u nás požičať, si vyberiete cez webovú stránku www.mangaclub.sk, buď si ich vyzdvihnete osobne, alebo vám ich doručíme poštou až do vašej schránky. Ak sa stanete členom MangaClubu, môžete si požičať toľko kníh, koľko chcete, za mesačný paušálny poplatok si udržujete neustále kolekciu 4 kníh. Po prečítaní ich pošlete naspäť a dostanete za ne 4 nové knihy podľa vášho výberu. Počet vypožičaní nie je vôbec obmedzený. Môžete si požičať toľko kníh, koľkokrát ich stihnete vrátiť. Zatiaľ máme vyše 1000 rôznych titulov manga, sú medzi nimi populárne mangy, ale aj menej známe alebo úplne nové tituly, ktoré sú súčasnými hitmi v zahraničí. Ponuku hodláme pravidelne rozširovať o nové diely a série, takže sa naozaj máte na čo tešiť!

• Čím sú podľa teba tieto fenomény natoľko zaujímavé, že dokázali zaujať aj vo veľmi odlišnom kultúrnom kontexte?
– Kultúrna odlišnosť Japonska a zvyšku sveta nehrá významnú rolu, veď anime a manga sú len médiami s odlišnými vizuálnymi formami stvárnenia deja. A táto forma vo väčšine nezobrazuje japonské reálie a kultúru, ale naopak, väčšina príbehov sa odohráva u nás, na Západe a nie sú preto pre nás cudzie. Z technického hľadiska stvárnenia príbehu japonská kresba má k dispozícii prepracovanejšie techniky vyjadrenia emócií jednotlivých postáv a myšlienkových pochodov, a to je práve to, čo na nich čitateľa láka.

• Aká je momentálne situácia vo vydávaní, distribuovaní, šírení mangy a anime na Slovensku v porovnaní s okolitými krajinami?
– Situácia je plná paradoxov. Vo veľkých kníhkupectvách je ponuka manga kníh v anglickom jazyku, pretože je po tomto médiu evidentný dopyt. No v slovenčine, ak nerátame naše 3 zborníky Comics Salón: Comics & Manga Book 1 – 3 s pôvodnou slovenskou tvorbou, zatiaľ vyšla iba jedna kniha, aj to ju muselo vydať maďarské vydavateľstvo v Budapešti, pretože naše vydavateľstvá stále spia niekde hlboko v rovine zabehaných línií románov pre ženy a detektívok. U našich západných susedov nájdem 5 vydavateľstiev, ktoré vydávajú mangy a niektoré aj každých 14 dní nový titul. A toto nie je len situácia mangy, ale aj sci-fi a a fantasy. U nás vyjde kniha z tohto žánru, ak je to svetový bestseller alebo na základe populárneho filmu, v Čechách nájdete mesačne niekoľko desiatok takýchto kníh. V Maďarsku, Poľsku, Rakúsku ide o veľký významný biznis.

• Existuje a rozvíja sa aj pôvodná slovenská tvorba v týchto žánroch?
– Osobne ju podporujem súťažami a výstavami od roku 2004, keď som organizoval prvý festival Comics Salón 2004. Máme niekoľko desiatok tvorcov, ktorí sa živia svojím umením v zahraničí. Výber najlepších súťažných prác každý rok vychádza v zbierke Comics Salón: Comics & Manga Book.

• Vlaňajší XXII. ročník IstroCON navštívilo 9006 návštevníkov, ako sa dá organizačne zvládnuť taká rozsiahla akcia, navyše s takým široko zameraným programom?
– V prvom rade sa tá akcia pripravuje priebežne počas celého roka, hoci práce na jej príprave sa stupňujú 2 – 3 mesiace pred otvorením festivalu. Dôležité je mať plán, tím spoľahlivých a šikovných ľudí a pevné nervy.

• V posledných rokoch sa súčasťou Istroconu stávajú aj literárne aktivity.
– Na festival sa snažíme od jeho vzniku pozývať slovenských, českých, ale aj svetových spisovateľov v žánroch sci-fi, fantasy a hororu a prezentovať ich. Do programu IstroConu zaraďujeme knižné krsty, čítačky a besedy so slovenskými a českými vydavateľmi. No relatívne novou aktivitou od roku 2007 je súťaž Poviedka IstroCON a práve z tejto súťaže sme v roku 2009 po prvý raz vydali zbierku víťazných prác IstroCON. Navyše sa na festivale pravidelne koná literárny workshop, kde naša odborná porota radí začínajúcim autorom, ako napredovať vo svojej tvorbe.

• Aké prekvapenia môžu fanúšikovia čakať na najbližšom festivale AnimeSHOW 2010, ktorý sa bude konať 12. – 13. marca v bratislavskom Istropolise?
– Je toho primnoho na taký krátky rozhovor. Dve zásadné novinky však nemôžem obísť len tak. Chystáme s MangaClubom čitáreň mangy a navyše sme pod krídla AnimeSHOW prichýlili niekoľko rokov vyhlasovanú súťaž BestFiction, ktorá bude mať na festivale svoje vyhodnotenie a literárny workshop.

Miloš Ferko

Ján Čomaj

Štefan Kvietik Život bez opony

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009

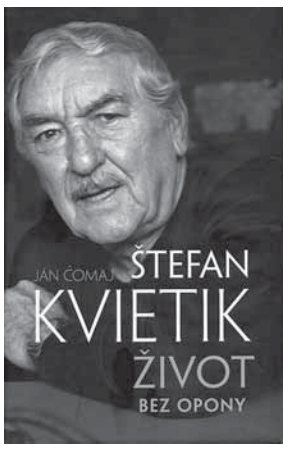

Je viac ako chvályhodné, že na knižnom trhu pribúdajú monografie o významných osobnostiach našej kultúry. Stále ich však nie je dosť. O to viac ma potešila publikácia Jána Čomaja, v ktorej prerozprával životný príbeh Štefana Kvietika. Nielen preto, že Kvietikovo herecké majstrovstvo patrí neodmysliteľne k tomu, čo by sme mohli označiť ako rodinné striebro našej divadelnej, filmovej či televíznej tvorby. Ale i preto, že v posledných rokoch sa herecky úplne odmlčal a pre mladšiu generáciu je viac-menej predstaviteľom „filmov pre pamätníkov" (spomeňme aspoň *Boxer a smrť*, *Medená veža*, *Červené víno* a *Tisícročná včela*). V *Dodatkoch*, ktoré precízne zostavil Milan Polák a zaradil do nich výber z ohlasov na herectvo Štefana Kvietika a súpis jeho filmových, divadelných či televíznych dramatických postáv, zisťujeme, že poslednú filmovú postavu vytvoril v televíznom filme *Tábor padlých žien* v roku 1999 a s javiskom SND sa rozlúčil ešte skôr, v inscenácii *Becket alebo Božia česť* z roku 1996.

A tak venovanie knihy *„Mojim vnukom, ktorí nemali možnosť poznať svet našej mladosti a ktorí si ma z javiska nepamätajú,"* výstižne dopĺňa v úvode slovami: *„...i vám, ak ste si ma už uctili svojím záujmom..."*

Možno aj z tohto venovania vyplýva zdanlivá kompozičná nevyváženosť knihy. V ôsmich kapitolách: *Najťažšie začať, Svet, do ktorého som vkročil, Pobrežie môjho detstva, Študentské remeslo, Martinské intermezzo, V chráme Tálie a Melpomeny, Čarovný filmový svet* a *Privát, príroda, politika – súčasti môjho žitia* sa skôr vracia do sveta detstva a mladosti ako k hereckej práci. *„Škoda, že neviem maľovať. Slovami krásu rodného kúta sotva vypoviem."* začína Štefan Kvietik svoj monológ. A zrazu akoby som počula v duchu jeho povestný zamatový hlas, pri našich novinárskych interview. Okamihy prvej fotografie s neodmysliteľnou „šatôčkou". Láskavé rozprávanie o najbližších a Plachtinskej doline... Priznám sa, na našinca pôsobia chvíľami niektoré vyjadrenia až pateticky, nie sme dnes zvyknutí na toľkú emotívnosť, ale potom sa necháš vtiahnuť do deja, zrazu priam cítiš vôňu muškátov, s úžasom objavuješ dušu herca, o ktorom si si myslela, že ho poznáš, a dojato si pripomínaš na pohľad archaické a zabudnuté slová a obrazy, hoci aj to obdivné starootcovské *„To ti je aj škoda človeku umrieť."* Kniha je opakovaný hold rodine, rodičom, starým rodičom, manželke Eve, ale i rodnému kraju a rodákom. Skúsený publicista Ján Čomaj, ktorý sa podpísal pod nejednu memoárovú knihu (medzi iným o herečke Eve Kristínovej), podčiarkuje autenticitu výpovede formou hercovho monológu.

Zároveň tak však dáva rozprávačovi právo či možnosť vyhnúť sa tomu, o čom hovoriť nechce, čo nepovažuje za vhodné zverejniť, obnažiť rany – či už ide o profesiu alebo súkromie. O niektorých z udalostí pred rokom a po roku 1989 a ich vplyve na svoj život hovorí Kvietik skôr v náznakoch, vyhýba sa menám. Nie však vyjadreniu názoru. Napríklad pripomína, že i keď herec je v dejinách divadla smietkou, slovenské herectvo bolo napriek dobe v istom čase ozdobou slovenskej kultúry. *„A zrazu celú jednu epochu slovenského herectva agresívne a arogantne prekrýva smog sitkomov, realityšou a bezmedznej, globálnej, všadeprítomnej hlúposti..."*

Hercov monológ sa končí konštatovaním: *„Život sa vlastne nedá opísať. Život sa dá len prežiť."* Je to pravda iba čiastočne. Čomajov a Kvietikov ***Život bez opony*** dáva čitateľovi možnosť nahliadnuť do zákulisia života výraznej osobnosti a možno *sa* zamyslieť i nad vlastným.

Elena Ťapajová

Budem sa baviť spolu s čitateľmi

Rozhovor s básnikom a prozaikom Erikom Jakubom GROCHOM

Erik Jakub Groch (nar. 1957 v Košiciach) zaujíma v našom kultúrnom prostredí osobité postavenie nielen ako básnik, editor, ale aj svojimi životnými postojmi. Popri svojej básnickej tvorbe sa prejavil ako veľmi citlivý autor textov pre deti, v ktorých fantáziu nepresadzuje na úkor pravdy, naopak, svojimi príbehmi sa usiluje o návrat k základným ľudským hodnotám. Vysokej úrovni jeho textov zodpovedá aj vynikajúce výtvarné dotvorenie ich knižných vydaní. Druhé vydanie knižky ***Tuláčik a Klára*** (Edition Ryba 2005) ilustroval Ľuboslav Paľo a ilustrácie boli zapísané na čestnú listinu IBBY, Medzinárodnej únie pre detskú knihu, a vzápätí vyšla v Taliansku a Poľsku. ***Píšťalkár*** (OZ Slniečkovo 2006) s ilustráciami Jany Kiselovej-Sitekovej získal ocenenie Najkrajšia detská kniha roku 2006 a samotný text ocenenie zápisom do čestnej listiny IBBY v Bazileji. Najnovšia knižka pre deti Erika Jakuba Grocha ***Ábé, Aha a spol. (Rozprávky pre indigové deti)*** vyšla s ilustráciami jeho syna Martina koncom vlaňajšieho roka v OZ Slniečkovo a odborná porota Bibiany ju zaradila medzi tri najkrajšie knihy minuloročnej jesene. Pre deti napísal aj rozhlasové hry a niekoľko večerníčkov. V pražskom barrandovskom štúdiu Bratři v triku mu realizovali animáciu autorských večerníčkov.

• Prerozprávanú rozprávku H. Ch. Andersena Dievčatko so zápalkami uvádzate vetou: „Nikdy som sa nezmieril s tvojou smrťou." S čím – v literárnom svete – ste sa okrem smrti Andersenovho dievčatka nezmierili?

– S knižnicami. S primitivizmom, že sa riadia množstvom výpožičiek namiesto kvality. Výsledok je, že v knižnici, najmä v menšom meste, nenájdete pomaly jedinú dobrú novú knihu. Pritom knižnica je schopná nakupovať braky po 4 kusy toho istého titulu, namiesto aby kúpila, povedzme, dva braky – napokon aj táto klientela platí dane – a dva kvalitné, pritom rôzne tituly. Z našich knižníc pomaly mizne aj klasika, ktorú nájdete v každej regionálnej knižnici pod Alpami, ako som to mal možnosť vidieť – napríklad celú ruskú klasiku. Nehovoriac o tom, že podalpská knižnica v desaťtisícovom mestečku vám objedná akýkoľvek titul na francúzskom trhu do troch dní, samozrejme, z vašich daní. Okrem toho je v priestoroch knižnice s románskymi základmi nahrávacie štúdio, filmové štúdio, bábkarská scéna, počítače vybavené profesionálnymi grafickými programami, hrnčiarska dielňa, ateliéry atď. V desaťtisícovom mestečku! Správajú sa jednoducho kultúrne, čo okrem iného znamená investovať peniaze daňových poplatníkov z pozície správcu, a nie ako ich majitelia, nie ako súkromné inštitúcie, ktoré tento záväzok voči daňovým poplatníkom nemajú. To napokon platí o všetkom. Štátny rozhlas nemá hromadiť množstvo poslucháčov, naopak, má ponúkať program, ktorý bude mať jediný cieľ – kvalitu a len kvalitu, hoci aj na úkor masovej sledovanosti a čiastočnej straty mediálneho vplyvu, ktorý má predovšetkým ekonomický a politický význam, nie kultúrny. Pritom vedieť, čo je kvalitné a čo nie, nie je nemožné. Všade na svete jestvujú prestížne ceny, ktoré udeľujú odborné komisie. Iste, nemusí to byť úplná garancia, ale na orientáciu to stačí. Okrem toho jestvuje literárna teória a kritika, veda, ktorá má mnoho nástrojov, ako dielo posúdiť. U nás sa to čiastočne uplatňuje v grantových komisiách – odtiaľ by sme sa mohli odraziť aj smerom ku knižničnému systému. Namiesto ďalšieho Národného divadla sme mohli miliardy preinvestovať na kultúrny typ multimediálnych knižníc na celom Slovensku, ako som ho popísal z francúzskej skúsenosti (ale aj holandskej a mnohých iných) – kde by, samozrejme, bolo aj divadlo. *Aj*. Chýba jednoduché, jasné myslenie. Namiesto toho diskutujeme tak dlho, dokiaľ sa neprerozdelia mocenské, ekonomické podiely všetkých zainteresovaných strán a straničiek, bez ohľadu na dosah a význam investícií.

• Čím sú pre vás rozprávky, čo podľa vás nesmie rozprávke chýbať?

– Rozprávky sú pre mňa to isté ako akýkoľvek iný žáner vyrozprávaného príbehu. Mám tri deti a pamätám si z ich detstva, že Exupéryho Malý princ nebola práve tá kniha, ktorú chceli počúvať, alebo čítať. Nebol na to pravý čas. Pritom ide jednoznačne o žáner rozprávky. Jednoducho všetky príbehy na svete si samé vyberajú svojich čitateľov, aj čas (podľa autentického dospievania), kedy ich oslovia. Každý čitateľ číta inú, výlučne svoju knihu, aj keby to bola jediná kniha na svete. Sme jedineční, všetci čítame tú istú inú, „svoju" knihu. A v konečnom dôsledku s veľmi rozdielnymi výstupmi.

• Knižky, ktoré nejako „prešli vašimi rukami", už svojím grafickým stvárnením prezrádzajú lyrické vnímanie sveta. Aké knižky upútajú vás na prvý pohľad?

– Napríklad znovustvorená edícia českého Odeonu, aby som nerozprával zoširoka. Profesionálna práca, robená s veľkým citom a prehľadom. Na Slovensku by som vyzdvihol publikácie z kreatívneho štúdia Pergamen.

• Ako si spomínate na spoluprácu s ilustrátormi vašich knižiek Ľuboslavom Paľom a Janou Kiselovou-Sitekovou?

– Obaja sú to vzácne dobrí a skromní ľudia. Myslím si, že ich povahy tvoria podstatu krásna v ich dielach. To nehovorím ako sentimentálny dôchodca, podávam strohú správu o skúsenosti.

• Čím vás obohatila spolupráca so synom Martinom?

– Čo si môže človek viac priať, ako robiť knihu so synom? Martin je skvelý, pracovitý, rozhľadený. Zanietený. Nebyť jeho, myslím, že by som sa postupne zamotal do uzavretého kruhu vlastnej, starnúcej generácie, neznesiteľnej večným spomínaním. Odhaľuje mi očarujúco iný pohľad, na aký som nebol zvyknutý. Rád by som na tomto svete ešte chvíľu s Maťkom šantil na ďalších projektoch.

• Slovensko bude tento rok čestný hosť na medzinárodnom knižnom veľtrhu v Bologni. Aj vaše knižky budú na ňom reprezentovať našu knižnú tvorbu pre deti. Čím môžu zaujať, čím by ste chceli, aby zaujali?

– Nerobím si ilúzie, nepíšem a asi ani neviem písať *hromadnú* literatúru – aby som sa vyhol ošúchaným pojmom. O to viac obdivujem autorov, ktorí píšu skvele a vychádzajú vo veľkých nákladoch, to je čestné pripomenúť. Taký je prípad Salinger a množstvo ďalších autorov. Dnes sa chcem pri písaní predovšetkým dobre baviť. Pomaly – a dosť neskoro – ma prechádza autorská sebastrednosť, ak sa mám slušne vyjadriť. A, priznám sa, trochu zvrátene ma poteší, keď niekoho rozčúlim. Ak toto nejaký čitatelia postrehnú, nebudú sa rozčuľovať, naopak, budeme sa baviť spolu.

Marta Bábiková
Foto Andrej Bán

JUBILANTI

od 17. februára do 2. marca

- **18. 2. 1922 – Karin LÁSZLOVÁ**, prozaička, autorka literatúry faktu
- **19. 2. 1957 – Jana JURÁŇOVÁ**, dramatička, prozaička, prekladateľka, publicistka
- **20. 2. 1953 – Eva MALITI-FRAŇOVÁ**, literárna vedkyňa, prekladateľka, dramatička
- **21. 2. 1940 – Ondrej NAGAJ**, básnik, spisovateľ pre deti
- **22. 2. 1946 – František LIPKA**, básnik, prekladateľ
- **23. 2. 1932 – Anton HYKISCH**, prozaik, dramatik, publicista
- **24. 2. 1928 – Viliam TURČÁNY**, básnik, prekladateľ, literárny vedec
- **24. 2. 1943 – Juraj BINDZÁR**, dramatik, scenárista, publicista
- **24. 2. 1946 – Emil BORČIN**, rozhlasový dramatik, prozaik
- **25. 2. 1932 – Jurij BOGDANOV**, slovakista, prekladateľ
- **25. 2. 1942 –Vladimír ŠTEFKO**, teatrológ
- **25. 2. 1946 – Ján ŠTRASSER**, básnik, textár, prekladateľ, esejista
- **26. 2. 1950 – Irena BREŽNÁ**, prozaička, prekladateľka, spisovateľka pre deti
- **26. 2. 1964 – Peter VRLÍK**, autor literatúry faktu, publicista
- **27. 2. 1944 – Peter GREGOR**, básnik, dramatik, prozaik
- **28. 2. 1948 – Július BALCO**, prozaik, autor kníh pre deti
- **28. 2. 1969 – Ľudo JAMBRICH**, publicista
- **1. 3. 1929 – Vladimír PETRÍK**, literárny historik a kritik
- **1. 3. 1932 – Eduard GOMBALA**, literárny vedec, básnik
- **1. 3. 1948 – Milan ZÁLETA**, dramatik, prozaik
- **1. 3. 1951 – Peter SALNER**, autor literatúry faktu
- **1. 3. 1955 – Bohuš BODACZ**, prozaik, literárny kritik, publicista
- **2. 3. 1946 – Elena KRŠŠÁKOVÁ**, poetka, prekladateľka

Kto dostane knižku?

Do rozprávkovej krajiny hádaniek sa môže vybrať vďaka vydavateľstvu DAXE Agnesa FÓNODOVÁ z Čeboviec, a s Veľkým atlasom zvierat so samolepkami z vydavateľstva SPN – Mladé Letá môže svojich najmenších členov rodiny učiť, kde ktoré zvieratá žijú, Ján MATOŠ z Michaloviec.

Odišiel Imrich Vaško

(8. 11. 1936 Ondrašovce – 9. 2. 2010 Ružomberok)

Doc. PhDr. Imrich Vaško, CSc., literárny historik, kritik, esejista, editor, pedagóg, člen Spolku slovenských spisovateľov. Po novembri 1989 bol vedúcim Katedry slovenského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Prešove (teraz Prešovská univerzita), v roku 2000 sa stal zakladateľom Katolíckej univerzity v Ružomberku. Do literatúry vstúpil v polovici 60. rokov najmä štúdiami venovanými súčasnej slovenskej poézii. Východiskom jeho estetických a etických hodnôt bola básnická tvorba Milana Rúfusa, v 70. rokoch sa sústredil na medzivojnovú avantgardu, po roku 1989 sa zameral na lyrický odkaz Valentína Beniaka, na myšlienkové podnety a tvarové úsilia básnikov katolíckej moderny, ako aj na slovenskú exilovú tvorbu. Vydal viacero literárnovedných publikácií, monografií, antológií a autorsky i editorsky participoval na príprave mnohých knižných diel.

Česť jeho pamiatke!

–pj–

OBJEDNÁVKA

Dvojtýždenník KNIŽNÁ REVUE na rok 2010 si môžete objednať telefonicky: **02/204 73 514**, e-mailom: krevue@litcentrum.sk alebo písomne či osobne: **Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava**

KUPÓN

SPN – MLADÉ LETÁ
Strana 10

Rozhovor s autorom literatúry faktu Slavom KALNÝM

Reportáž je sakramentsky drahý žáner

Slavo Kalný (l929) je predstaviteľ reportérskej generácie, ktorá v 60. rokoch uplynulého storočia, v postupne sa uvoľňujúcej politickej atmosfére komunistického režimu napísala jednu z najhviezdnejších kapitol modernej slovenskej žurnalistiky. Už roku l960 mu vyšla kniha reportáží ***Cigánsky plač a smiech***, odvážne nazretie do rómskych osád a chatrčí na „ďalekom" slovenskom východe. Aj v ďalších reportážach a reportážnych príbehoch sa dotkol osudov ľudí poznačených vojnou i povojnovými udalosťami či násilným združstevňovaním. Tri roky bol šéfredaktorom Smeny. Nastupujúca normalizácia mu v roku l970 „zobrala meno aj pero". S mnohými obmedzeniami ho prijali za redaktora Slovenského rozhlasu (nesmel písať úvahy a komentáre, nesmel sa podpisovať vlastným menom, mal zákaz vystupovať pred mikrofónom). Pod pseudonymom Karol Ilavský napísal takmer dve desiatky rozhlasových hier, vytvoril množstvo umelecko-dokumentárnych rozhlasových pásiem a fičrov a bol aj dlhoročným spoluautorom rozhlasového seriálu *Čo nového, Bielikovci?* Jeho nové knihy reportáží a literatúry faktu opäť vychádzajú až po roku l990: ***Ako umiera hotelier*** (l998), ***Americkí prezidenti*** (l999), ***Drámy na hraniciach*** (2004), ***Páni novinári I, II*** (2004, 2006), ***Odpísaní*** (2006), ***Bombardovanie Apolky*** (2007), ***Zabudnite na Kocha*** (2008) a najnovšia ***Božie muky*** (2009). Je štvornásobným laureátom medzinárodnej Ceny E. E. Kischa a najvyššieho novinárskeho ocenenia Mercurius veridicus ex Slovakia (Pravdovravný posol Slovenska).

• K rozhlasovým hrám a fičrom si sa dostal z núdze, neskôr si sa stal úspešným autorom. Iste nebolo jednoduché toto vynútené žánrové preladenie. Najmä keď ťa hneď urobili aj zodpovedným za dovtedy nevyskúšaný žáner rozhlasového seriálu. Predpokladali, že stroskotáš, ty si však s Bielikovcami uspel. Ako to vlastne bolo?

– Moje rozhlasové prvopočiatky boli trpké. Šťastie som mal v tom, že v „litdrame" sa tvorilo slobodnejšie vďaka osobnostiam v literárnej redakcii, v dramaturgii, v zábave, kde pracovali „mládežníci" Stanislav Štepka, Milan Markovič, medzi fičristami vynikal Ernest Weidler. Viacerí mi podali barličky, režiséri prezradili kumšt ortoepie, docenti z VŠMU Pavol Palkovič a Marián Mikola mi požičali skriptá, spolupracovníci Bielikovcov mali svätú trpezlivosť. Nápad so seriálom priniesol do redakcie šéf HRLD Emil Benčík, ktorý pôsobil v Poľsku, predtým aj v Smene. Dlhodobý rozhlasový seriál mali Maďari i Poliaci... kam pôjdem ja na skusy, keď ešte v Smene mi zobrali pas? Bol som nesvoj, lebo seriálové pokusy v SRo už boli. Ten náš, ktorý vznikol roku 1974, prežil azda preto, že mal náležitú koncepciu, každoročnú 300-stranovú synopsu, stálu kontaktovosť s poslucháčmi spojenú s patronáciou nad Kamenicami. Na prvý snem sme pozvali sto Bielikovcov. Každý rok som písal matke Ružene (Viera Bálinthová) vianočný príhovor, lebo rodina bola najpopulárnejšia i najdôveryhodnejšia. I stalo sa, že elév Karol Ilavský referoval v Prahe renomovaným autorom, „ako sa robí seriál". Načúvali mu Jan Otčenášek, Jiří Marek, režiséri, našťastie i Nataša Tanská, s ktorou sme sa poznali, a tá im zreferovala, skade ten „expert" pochádza a prečo prichádza práve on. Pravdaže, boli aj chyby, aj omyly, aj náležitá naivita. Hoci o ÁNO sa diskutovať nedá, Bielikovci o ÁNO občas diskutovali. Protagonisti súčasných seriálov, čo bežia v televízii, diskutujú vari o všetkom, a preto zväčša o ničom. Tie seriály by som robiť nevedel, ani nechcel. Keďže aj Bielikovcov som robil takpovediac z núdze, ihneď po nežnej som zdvihol ruky: Vzdávam sa, odchádzam, mám 60 rokov, chcem ísť na voľnú nohu.

• Padol komunizmus, vznikla Národná obroda a ty si prišiel za šéfredaktorom Jurajom Verešom a pýtal šoféra, aby si s ním mohol opäť vyraziť na „ďaleký východ", teraz až na Podkarpatskú Rus. Aký to bol návrat?

– Bol som na voľnej nohe, chudobný, no nezávislý. Odmietol som ponuky na posty aj ponuky z redakcií či z rozhlasu. Keďže som sa naučil písať pre rozhlas, písal som hry, ale najmä „svoje" seriály vo forme fičrov o svetových reportéroch, pedagógoch, filozofoch, ale aj o amerických prezidentoch, čo vyšlo aj knižne. Roku 1970 mi zošrotovali knižku ***Kočiar pre barónku***, chcel som, aby konečne vyšla. Ibaže reportáž je sakramentsky drahý žáner. Reportér musí na miesto činu cestovať, objaviť a vyspovedať svojho protagonistu, overiť si fakty u farára, učiteľa, nazrieť do archívu i kroniky... Dám reportáž autorizovať? Uverí hrdina môjmu pohľadu, mojej výstavbe jeho príbehu?

Mňačkov náhľad bol iný, ale tiež užitočný. Pre koho píšeme? Pre tých, o ktorých píšeme, pre jednu dedinu alebo pre tisíce čitateľov?! Mal to ľahšie, lebo neuvádzal mená a na svoje staré miesta sa radšej nevracal. Ani ja neviem, čo za žáner je reportáž. Tá moja sa podobá neorealistickej snímke, akémusi javisku, kde sú dobové kulisy i problémy, no najmä príbeh, ktorý zaujme. Fantázii sa nebránim, ale je na uzde uveriteľnosti aj pre môjho protagonistu.

Reportáž bola drahá aj po nežnej. Preto som išiel za konškolákom Jurajom Verešom, vtedy šéfom Národnej obrody, aby mi dal auto. Bol z toho seriál, lebo som sa ocitol aj v Olbrachtovej Koločave pri neexistujúcom Šuhajovom hrobe. Dominovala reportáž o Dubčekovi, lebo ani on sám nevedel, kde bol na ceste do Moskvy internovaný. Reportáž s pasiou autorizoval. Strážcovi straníckej dače, členovi KGB, som ju autorizovať nedal.

• V knihách *Drámy na hraniciach* a *Odpísaní* aj v najnovšej *Božie muky* (v jej častiach Rehabilitácie a Oštempľované omyly) prinášaš príbehy a svedectvá o krutostiach a absurditách komunistického režimu. Majú dnes aj hodnotu pamäťového dokumentu a je v nich prítomný apel na naše svedomie. Využívaš archívy, svedectvá kroník, citáty dobovej tlače, ale predovšetkým výpovede a spovede aktérov či svedkov týchto príbehov. Ako by si z vlastnej skúsenosti charakterizoval prednosti oral history – a aké úskalia čakajú na jej dnešných horlivých propagátorov?

– Vidíš, až teraz sa dozvedám, že celý život som pracoval metódou oral history. Keď môj protagonista žil, musel som ho vyspovedať, plus desiatky ďalších. Najviac mi dala zabrať knižka ***Drámy na hraniciach***. Tie drámy sa neodohrávali iba na rieke Morave a Dunaji pri ilegálnych útekoch v 50. a 60. rokoch, ale začali sa ihneď po skončení vojny. Výpady banderovcov, čo sa chceli dostať na Západ, vo východoslovenských pohraničných dedinách zanechávali aj mŕtvych našincov. A tí istí banderovci v súčasnosti vstali z mŕtvych osobitne na západnej Ukrajine, kde majú svoje pomníky, ulice, školy: Stepan Bandera, Vasil Mizernyj i známy Burlak a jeho Ofélia.

Ešte pred vznikom Ústavu pamäti národa som bádal v archívoch ministerstva vnútra o „tamtých situáciách" na hraniciach. Získal som typy, mená... ale čo ďalej? Žijú, nežijú, kam sa podeli? Opäť som prešiel hranice od Novej Sedlice až po Chľabu pri Štúrove, kde prebiehala nie najférovejšia repatriácia. Cifry mŕtvych, postrelených na hraniciach sú známe. Ja som hľadal príbehy a osudy jednotlivcov. Tie dajú zabrať, lebo chcú ďalšie snorenie... zavše i prosenie: „Pane," vravia mi niekdajší väzni, „komu pomôže tá naša pravda? Ešte aj tí, čo nás postrelili, sú nevinní, lebo tak robili na príkaz veliteľa. Aj ten na ďalší príkaz." Vinníkmi boli a sú príkazy! Ver-never, ešte aj v archívoch mi fixkou na xeroxoch vyčiarkli mená hraničiarov, veliteľov, no ponechávali mená prenasledovaných či zastrelených.

• V najnovších knihách *Bombardovanie Apolky* a *Zabudnite na Kocha* si sa zahĺbil do novšej histórie Bratislavy. Prvá je príbehovou rekonštrukciou tragického 16. júna 1944, keď spojenecké letectvo zničilo podstatnú časť rafinérie Apollo a zahynulo pritom viac ako dvesto ľudí. Pri písaní tejto knihy si sa zoznámil aj s osudom prof. Karola Kocha, a natoľko ťa príbeh tohto vynikajúceho chirurga a filantropa, tiež jednej z obetí komunistického režimu zaujal, že vzniklo objavné dielo o „nezabúdaní".

– Knižka o bombardovaní je de facto príbeh najmladšej špiónky Európy, vtedy sedemnásťročnej Beatrix Pospíšilovej, vydatej Čelkovej. V Trenčíne ako študent som ju poznal iba z videnia, netušil som, čo všetko preskákala, že práve ona počas tých minút skazy „úradovala" v Apolke. Keďže neušla, musela identifikovať mŕtvoly. Jej vnútorný monológ, pocity zúfalstva, som, prirodzene, štylizoval. Ale každý jej čin bol konkrétny, pravdivý, „vybádaný" v archívoch prekonzultovaný s jej synom Jurajom, docentom medicíny, známym balneológom, ktorý takisto píše, tvorí aj literárne.

Nevyspovedal som ani profesora Kocha, „šéfa" špiónky a ilegálnej organizácie Justícia, ktorá počas slovenského štátu sídlila v kníhkupectve na Hlinkovom námestí v Bratislave. Koch sa mi robil ťažšie, lebo diapazón jeho aktivít bol nielen široký, ale aj konšpiratívne tajuplný. Vysokoškolský profesor, chýrny chirurg, esejista, majiteľ sanatória, tvorca ústavu pre mrzáčikov, po oslobodení primátor mesta, skrz-naskrz antifašista väznený za Nemcov, bol roku 1951 odsúdený na doživotie. Kochovo meno nenájdete v archívoch, v učebniciach či encyklopédiách... Môžbyť aj preto, že v roku 1968 emigroval.

• Obe tieto knihy vyšli v prestížnej edícii Bratislava – Pressburg vydavateľa A. Marenčina a stretli sa s veľmi dobrým kritickým prijatím i čitateľským ohlasom. Podnietil ťa ich úspech k hľadaniu ďalších tém či osobností z novšej bratislavskej histórie?

– Tie dve knižky patria k sebe, lebo osudy protagonistov sa prelínajú. Podnetov mám bohato. Ale aj rokov. Väčšinu z nich som prežil v Bratislave za premenlivého politického počasia. Chcem si zaspomínať na významné udalosti aj osobnosti, lebo ani ja som počas tých búrlivých udalostí nestál pod ostreším. Kadečo nedobré som preskákal aj vo vlastnej rodine.

• Obaja sme absolvovali žurnalistiku na Filozofickej fakulte UK. Dokonca ty si patril medzi jej prvých absolventov. Viem, že tvoje dve knižky Páni novinári I. a II. sa stali pre poslucháčov povinnou literatúrou na druhú štátnicu. Čo znamenal tvoj úlet do histórie žurnalistiky minulej éry?

– Bola to najskôr úcta voči starším a skúsenejším kolegom a pokora pred tým, čo zažili, prežili, ale aj neprežili. Biografie svojich osobností majú zmapované divadelníci, filmári, spisovatelia... a čo novinári? Stále sú kdesi na chvoste, hoci Mináč, Mňačko, Fabry i ďalší zanechali hlbšie stopy aj v literatúre. Tí mnou vybraní vošli do histórie vďaka svojej tvorbe, statočnému správaniu v čase vojny, ale aj v čase okupácie 1968 a po nej. Mladí o tejto dobe sotvačo tušia, vedia. Skade by sa dozvedeli, že chýrny reportér Smeny Gavril Gryzlov má aj svoj pamätník. Za vlastné peniaze a vlastnými rukami mu ho postavili lazníci na štáloch, s ktorými žil tam kdesi pod nebom. O skromnú spomienku som sa pričinil i ja. Zozbieral som jeho reportáže a do knižky ***Pro nobis*** napísal o ňom štúdiu.

Ota Plávková solitérne ťahala protiokupačné vysielanie roku 1968 v Banskej Bystrici. Stade ju vykázali. V Bratislave žila s chorou matkou a s deťmi v baraku. Za normalizácie vysielala do Slobodnej Európy aj v čase, keď pod jej oknami stálo auto s eštebákmi. Osudy pánov novinárov nebudú nikdy dopísané, lebo tých odpísaných boli desiatky. Možno nám pribudnú aj ďalší odpísaní. Ktovie...?!

• Knihu *Božie muky* sprevádzajú kresby tvojho syna Igora. Pre mňa, pre nás, čo vieme, že toto je už jediná forma vášho spoločného tvorivého stretnutia, dáva tejto knihe osobitý rozmer.

– Áno, i ja to preciťujem a mrzí ma, že do tejto „spoločnej" knižky som nepripísal zopár slov o synovi. O Igorovi som dosiaľ nepísal. Často o ňom píšu kunsthistorici do katalógov, novín i časopisov, Daniela Čarná a Jiří Valoch vydali o jeho diele obsiahlu monografiu. Texty sú o kumšte, skromne o živote. Igorovi kvôli otcovi pribuchli dvere na vysokú školu, no dvere do umenia zatvoriť nemohli. Hoci Igor so zelenými či disidentmi spolupracoval, nebol homo politicus. Bol umelec, ktorý pravdepodobne zavŕšil svoje dielo, nechcelo sa mu ďalej žiť, alebo tvoriť už nevládal. Je neuveriteľné, že jeho priateľstvá s dávnymi kamarátmi naďalej žijú, pretrvávajú. Pri príležitosti Igorovej nedožitej päťdesiatky usporiadali výstavu jeho diela, no z vlastných súkromných zbierok. Prišli všetci, ba prišli aj tí starší a najznámejší: profesori Jankovič a Fila, Bočkayovci, Mudroch, ... ale aj poslanci Mikloško a Budaj. A práve táto výstava inšpirovala môjho priateľa filmára Eduarda Grečnera, napísať svoje veľavravné verše:

Obrazy kričiace bolesťou
ktorá je mi taká povedomá
akoby bola moja.
Dnes už nik nechápe o čom si ty vedel
tak pridobre
až ti bolo dusno,
že kto chce dôjsť k prameňu
musí ísť proti prúdu.

Tie verše patria aj protagonistom, o ktorých píšem v mojej knižke ***Božie muky***.

Anton Baláž
Foto **Peter Procházka**

KNIŽNÁ REVUE, dvojtýždenník o nových knihách. Vydáva Literárne informačné centrum v spolupráci so Združením vydavateľov a kníhkupcov SR. Šéfredaktorka PhDr. Margita Bíziková, zástupca šéfredaktorky PhDr. Radoslav Matejov, redaktorka PhDr. Marta Bábiková. Adresa redakcie: Knižná revue, Námestie SNP 12, 812 24 Bratislava, tel.: 02/204 73 514, e-mail: krevue@litcentrum.sk, www.litcentrum.sk. Sadzba: SAPAC, spol. s r.o., Bratislava. Tlač: DOLIS, s.r.o., Bratislava. Vizuál: 3H creative studio, s.r.o., Bratislava, www.3hcreative.sk.
Rozširuje MEDIAPRINT-KAPA, PRESSEGROSSO, a.s. Objednávky na predplatné prijíma ARES, Banšelova 4, 821 04 Bratislava, tel.: 02/4341 46 65 a L.K. PERMANENT, spol. s r.o., Poštový priečinok 4, 834 14 Bratislava 34, tel.: 02/4445 37 11. Neobjednané rukopisy sa nevracajú. EV 2983/09, MIČ: 49 315. Podávanie novinových zásielok povolené RPP Ba-Pošta 12 dňa 21.10.93, č.j. 129/93.